

Natura 2000-gebied Geleenbeekdal

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/379);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

- Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Geleenbeekdal**.
- De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitattypen opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H7230 Alkalisch laagveen
 - H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* of soms *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Illici-Fagenion*)
 - H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukbossen behorend tot het *Carpinion betuli*
 - H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
- De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire soorten zijn met een sterretje (*) aangeduid:
 - H1014 Nauwe korfslak (*Vertigo angustior*)
 - H1016 Zeggekorfslak (*Vertigo moulinsiana*)
 - H1083 Vliegend hert (*Lucanus cervus*)

Artikel 2

- Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
- De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Geleenbeekdal**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

- De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
- Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijkma
d.d. 4 juli 2013

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrichtlijn

1 INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Geleenbeekdal aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrichtlijn. Het gebied wordt ook aangewezen als het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op de in artikel 1 opgesomde habitattypen en habitatsoorten. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal gevormd uit het Habitatrichtlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrichtlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van de in het gebied aanwezige habitattypen en soorten vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit wordt gegeven. Voor soorten is het leefgebied medebepalend en geldt een verdeling in omvang en kwaliteit van het leefgebied. De aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een soort is altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de omvang van het leefgebied en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit van het leefgebied ten behoeve van "behoud" of "uitbreiding" van de populatie.

Daarnaast zijn aan de Nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (voor zover van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B is toegevoegd naar aanleiding van zienswijzen en omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrichtlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. In bijlage C wordt naar aanleiding van de ontvangen zienswijzen een nadere onderbouwing van het besluit worden gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2 AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Door middel van dit besluit wordt het gebied Geleenbeekdal aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Geleenbeekdal" en onder nummer NL2003016 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio¹. Het gebied is onder meer aangewezen voor één prioritair habitattypen in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn.

Dit Habitatrictlijngebied wordt voortaan aangeduid als Natura 2000-gebied Geleenbeekdal (landelijk gebiedsnummer 154).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden, of in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)². Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)³.

Het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal ligt in de provincie Limburg en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Beek, Heerlen, Nuth, Schinnen en Voerendaal.

2.1 Beschermd natuurmonumenten

Ingevolge artikel 15a, tweede en derde lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt van rechtswege de status van het hieronder aangegeven natuurmonument⁴.

Het beschermd natuurmonument Kathagerbeemden is aangewezen op 30 maart 1990 (NMF-90-3425; Stcrt. 1990, nr. 68).

Op grond van de wet heeft de instandhoudingsdoelstelling voor de gedeelten van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als natuurmonument van toepassing was, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals deze waren vastgelegd in het vervallen besluit (zie verder hoofdstuk 5).

De gebieden, die in het verleden als natuurmonument zijn aangewezen, zijn op de bijgevoegde kaarten ook als zodanig te herkennen.

¹ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (2004/813/EG). PB EU 2004, L 387/1. Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 tot vaststelling van een zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2013, L 24/ 379).

² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

⁴ De oude wet kende zowel staatsnatuurmonumenten als beschermde natuurmonumenten. Dit verschil is in de huidige wet komen te vervallen.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

De Geleenbeek is een zijbeek van de Maas. Het gebied omvat een aantal gebieden langs de bovenloop van de beek en enkele van haar zijbeken tussen Heerlen en Geleen. De beek ontspringt op de noordflank van het Plateau van Ubachsberg ter hoogte van het Imstenraderbos en stroomt vervolgens in noordoostelijke richting.

Het beekdal is vrij diep ingesneden en wordt op diverse plekken met bronnen gevoed met zeer kalkrijk en ijzerhoudend kwelwater. Hierdoor worden soortenrijke broek- en bronbossen, natte graslanden en ruigten aangetroffen. Op de beekdalflanken komen hellingbossen voor met eiken-haagbeukenbos en wintereiken-beukenbos. In de Kathagerbeemden en een terrein bij Weustenrade komen kalkmoerassen voor.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Geleenbeekdal behoort tot het Natura 2000-landschap "Heuvelland".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁵.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁶.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (datum kaartproductie: 23-05-2013). Het Natura 2000-gebied bestaat met name uit de deelgebieden Stammenderbos, Opgebroek, Oude Geleenbeek (t.h.v. Reijmersbeek), Kathagerbroek (Kathagerbeemden), Platsbeek e.o., Schuureik, Hellebroeker beemden, Hulsbergerbeek e.o., Weustenrade, Terworm-Prickenis, Cortenbacherbos en Imstenraderbos.

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 250 ha dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Het beschermde natuurmonument Kathagerbeemden heeft een oppervlakte van ongeveer 20 ha. Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart. Deze cijfers betreffen bruto-oppervlakten, omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4).

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op de kaart op enkele technische punten verbeterd⁷:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) en rijkswegen waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht. (°)
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Aan de oost- en noordkant van het Kathagerbroek is de grens van het gebied gelijkgetrokken met de grens van het beschermde natuurmonument voor wat betreft delen die buiten het Habitatrichtlijngebied vielen.

⁵ De begrenzingsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁶ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

⁷ Wijzigingen aangeduid met (°) betreffen aanpassingen ten opzichte van het ontwerpbesluit.

- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving⁸, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn. (°)

Overige wijzigingen van meer dan 1 ha worden in de volgende alinea toegelicht.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op diverse plekken aangepast:

- Uitbreiding met delen van het Stammenderbos waarvan alleen een smalle strook langs de beek was opgenomen (27 ha, bestaande natuur, merendeels eigendom van Natuurmonumenten). Dit bos (op een oude bosgroeiplaats) bestaat uit het habitatype beuken-eikenbossen met hulst (H9120) dat onderdeel vormt van een gradiënt met de habitatypen vochtige alluviale bos en, beekbegeleidende bossen (H91E0C) en eiken-haagbeukenbossen (H9160) langs de beek. (°)
- Uitbreiding met het Opgebroek (bestaande natuur 8,1 ha), vooral bestaand uit goed ontwikkeld bronbos en elzenbroekbos behorend tot het habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0C). Dit behoort tevens tot het leefgebied van de zeggekorfslak (H1016).
- Tussen het Stammenderbos en Vaesrade is het gebied beperkt (61 ha) tot de deelgebieden Oude Geleenbeek en Opgebroek waar het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) aanwezig is. De beekloop, deelgebieden Oude Kerk, Muldersplas, Schinnen-Nagelbeek en Reijmersbeek zijn verwijderd uit de begrenzing, omdat hier geen actuele waarden aanwezig zijn. Ontwikkeling van vochtige alluviale bossen is hier ook niet mogelijk door de diepe ligging van de Geleenbeek. (°)
- Ten zuidoosten van de Kathagerbeemden uitbreiding met twee percelen nieuwe natuur (4 ha). Het grootste perceel is eigendom van Natuurmonumenten (2,9 ha). Deze percelen zijn van speciale betekenis voor de instandhouding van het aangrenzende Kathagerbroek (met o.a. H7230, habitatype kalkmoerassen). Het betreft hogere delen op de flank van het beekdal waarvan het agrarische beheer een negatieve invloed heeft op het gebied (o.a. instroom van meststoffen). Bovendien bieden de laagste delen van het perceel van Natuurmonumenten kansen voor herstel van kwelbeïnvloede graslanden en kalkmoerassen.
- Uitbreiding met enkele bosjes langs de Platsbeek (merendeels bestaande natuur 3,9 ha) bestaande uit bronbos, vogelkers-essenbos en eikenhaagbeukenbos (H91E0C en H9160) en tevens leefgebied van het vliegend hert (H1083).
- Verwijdering van een agrarisch graslandje langs de Driesschenweg (Platsbeek) (-0,2 ha). (°)
- Uitbreiding met diverse oeverlanden langs de Hulsbergerbeek (nieuwe natuur, grotendeels verworven door Staatsbosbeheer) die deel uitmaken van het leefgebied van de Zeggekorfslak (9,8 ha).
- In Wijnansrade is een graslandje aan de Allee, dat in het ontwerpbesluit was toegevoegd als onderdeel van een beekperceel, verwijderd (-0,4 ha).
- Deelgebied bij Weustenrade is uitgebreid ten behoeve van instandhouding en ontwikkeling van het habitatype kalkmoerassen (H7230) (3,1 ha). (°)
- Uitbreiding met beekbegeleidend bos en beekoevers bij Terworm en Prickenis (18 ha) van belang voor het habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0C) en voor de zeggekorfslak. Dit betreft merendeels bestaande natuur in eigendom van Natuurmonumenten.
- Uitbreiding met het Cortenbacherbos bij Voerendaal (bestaande natuur 11 ha) bestaande uit kalk-elzenbroek, één van de weinig goed ontwikkelde bossen van deze bijzondere vorm van habitatype vochtige alluviale bossen (H91E0C) met een bijzondere ondergroei met onder meer Moesdistel.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden

⁸ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.

aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermten of zijkanten.
- Hoofdspoorwegen betreffen spoorlijnen die zijn opgenomen in het Besluit aanwijzing hoofdspoorwegen (Stb. 2004, nr. 722). Langs hoofdspoorwegen geldt artikel 20 van de Spoorwegwet.

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrichtlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrichtlijngebied wordt in paragrafen 4.2.1 en 4.2.2 een lijst gegeven van de habitattypen (met vermelding van de aanwezige subtypen) en soorten waarvoor het gebied is aangewezen⁹. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrichtlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrichtlijngebied is geselecteerd. Van elke Natura 2000-waarde waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrichtlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van habitattypen en soorten binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrichtlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I¹⁰)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitats opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrichtlijn is een deel van de habitattypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitattypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrichtlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2008) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁷.

H7230 Alkalisch laagveen
Verkorte naam Kalkmoerassen

H9120 Atlantische zuurminnende beukenbossen met *Ilex* en soms ook *Taxus* in de ondergroei (*Quercion robori-petraeae* of *Ilici-Fagenion*)
Verkorte naam Beuken-eiken bossen met hulst

H9160 Sub-Atlantische en midden-Europese wintereikenbossen of eiken-haagbeukenbossen behorend tot het *Carpinion betuli*
Verkorte naam Eiken-haagbeukenbossen

betreft het subtype:

H9160B Eiken-haagbeukenbossen (*heuvelland*)

H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)
Verkorte naam Vochtige alluviale bossen

betreft het subtype:

H91E0C *Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.2.2 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II¹⁰)

Het gebied is aangewezen voor de volgende soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn, waarvoor het gebied een wezenlijke functie in de levenscyclus vervult. Hiermee wordt een bijdrage geleverd aan de instandhouding op landelijk niveau. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als

⁹ Prioritaire habitattypen en habitatsoorten zijn in bijlagen I en II van de Habitatrichtlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

¹⁰ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

Habitatrichtlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2008) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting⁷.

- H1014** Nauwe korfslak (*Vertigo angustior*)
H1016 Zeggekorfslak (*Vertigo moulinsiana*)
H1083 Vliegend hert (*Lucanus cervus*)

4.3 Habitatrichtlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁹ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor één habitatype, dat in voldoende mate in gebieden is vertegenwoordigd die voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd (slijkgrasvelden (H1320)). De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹¹. In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Habitatype	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Geleenbeekdal ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H7230	5	5	zie bijlage B.2			ja
H9120	5	5	ca. 10.000	C (<2%)	C (<2%)	ja
*H91E0C	5	5	ca. 1.000	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitatype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitatype.
 (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitatype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
 (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitatype in hectaren.
 (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
 (e) Oppervlakte van het habitatype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.3.2 Soorten (bijlage II)

Voor niet-prioritaire soorten opgenomen in bijlage II van de Habitatrichtlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor prioritaire soorten⁹ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden". Voor enkele verspreid over het land voorkomende soorten, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹². De betekenis van het gebied is afgemeten aan de omvang van de aanwezige populatie. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹¹. In de onderstaande tabel zijn de habitatoorten vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitatoorten waarvoor

¹¹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

¹² Soorten waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: zeeprrik (H1095), elft (H1102), zalm (H1106), bittervoorn (H1134) en kleine modderkruiper (H1149). Voor de platte schijfhoren (H4056) zijn geen gebieden geselecteerd omdat de soort bij de uitbreiding van de EU in 2004 is toegevoegd aan bijlage II.

het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Code	Soort	X ^a	Y ^b	Landelijke populatie ^c	% in Geleenbeekdal ^d	% in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
H1014	Nauwe korfslak	5	5	ca. 125	-	B1 (2-6%)	ja
H1016	Zeggekorfslak	5	5	Zie bijlage B.2			ja
H1083	Vliegend hert	5	5	Zie bijlage B.2			nee

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor deze soort kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor de betreffende soort.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin de soort is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Landelijke voortplantingspopulatie in exemplaren of aantal bezette kilometerhokken (km²).
- (d) Populatiegrootte in het onderhavige gebied uitgedrukt als percentage van de landelijke populatie. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Populatiegrootte in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied.

4.4 Verspreiding habitattypen en soorten in het Habitatrichtlijngebied

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied Geleenbeekdal is bepaald aan de hand van de ligging van habitattypen en leefgebieden van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van de betreffende habitattypen en soorten binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

Vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) komen op tal van plekken langs de Geleenbeek en haar zijbeken (bijvoorbeeld Platsbeek, Hulsbergerbeek) voor, onder andere in het Kathagerbroek, in Terworm en bij Cortenbach. Op wat hogere plekken gaan deze bossen vaak over in eikenhaagbeukenbossen, heuvelland (H9160B) en beuken-eikenbossen met hulst (H9120). In het zuidelijk gelegen Imstenraderbos en in het Stammenderbos bij Geleen komen beide habitattypen naast elkaar voor. Kalkmoerassen (H7230) komen voor in het Kathagerbroek (bij Vaesrade) en in een vochtig grasland bij Weustenrade.

De zeggekorfslak (H1016) komt verspreid langs de Geleenbeek en haar zijbeken voor. De soort bevindt zich daar in zeggevegetaties (vaak geassocieerd met het habitatype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C)). De nauwe korfslak (H1014) komt voor in één kleine populatie langs de Platsbeek bij Nuth. Het vliegend hert (H1083) komt voor in de bossen en bosranden nabij de Platsbeek en Hulsbergerbeek.

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitatypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitatypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest.

In bijlage B van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹³ kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitatypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitatypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitatypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitatypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;

¹³ Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H7230 Kalkmoerassen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit.

Toelichting Het Natura-2000 gebied Geleenbeekdal herbergt één van de weinige kalkmoerassen van het knobbies-verbond in ons land, met uiterst zeldzame soorten als schubzegge, gele zegge en veenzegge (*Carex davalliana*). Daarom levert het gebied een zeer grote bijdrage aan de landelijke doelstelling voor het habitatype. Het is hier deels in goede en deels in matige kwaliteit aanwezig. Het gebied heeft – zoals blijkt uit resultaten van natuurontwikkeling – potenties voor ontwikkeling van het habitatype kalkmoerassen op nieuwe locaties. Uitbreiding van de oppervlakte en kwaliteitsverbetering is goed mogelijk.

H9120 Beuken-eikenbossen met hulst

Doel Behoud oppervlakte en kwaliteit.

Toelichting Hoger op de dalflank komen goed ontwikkelde bossen van het habitatype beuken-eikenbossen met hulst voor, die worden gekenmerkt door zeer hoge beuken.

H9160 Eiken-haagbeukenbossen

Doel Behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B).

Toelichting Het habitatype eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B), komt in het Geleenbeekdal vrijwel alleen voor op de hellingen van het dal. Door het ophopen van strooisel is de floristische soortenrijkdom hier achteruitgegaan.

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting In het Natura 2000 gebied Geleenbeekdal komen op diverse plaatsen vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) voor. Deels worden deze door kwelwater gevoed. De kwaliteit is deels goed en deels matig. Omdat het gebied bijzondere, kalkrijke vormen bevat, met onder meer reuzenpaardenstaart, levert het een zeer grote bijdrage aan het landelijke doel voor het habitatype. Dit habitatype vormt een belangrijke biotoop voor de zeggekorfslak (H1016). Op termijn kan het gebied verder aan betekenis winnen door uitbreiding van de oppervlakte van het habitatype. Verbetering van de kwaliteit van het habitatype mag niet ten koste gaan van specifieke locaties van het leefgebied van de zeggekorfslak.

5.4 Habitatrichtlijn: soorten (bijlage II)

H1014 Nauwe korfslak

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting De nauwe korfslak komt in het Geleenbeekdal op één plek voor, in een klein zeggenmoeras in een zijdalletje van de Geleenbeek. De soort is van 2001 tot en met 2006 jaarlijks op deze locatie in beperkte aantallen aangetroffen. Tot voor kort was dit de enige vindplaats van deze soort buiten de duinen.

H1016 Zeggekorfslak

Doel Behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting In het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal is de zeggekorfslak verspreid over het gebied, op enkele plaatsen zelfs in relatief hoge aantallen, waargenomen. De soort komt hier het meest voor in het broekbos maar ook daarbuiten in meer open gebied, in alle gevallen voornamelijk op moeraszegge (vochtig microklimaat).

H1083 Vliegend hert

Doel Behoud omvang en kwaliteit leefgebied voor behoud populatie.

Toelichting Landelijk gezien verkeert de soort in een matig ongunstige staat van instandhouding, waarbij Zuid-Limburg één van de kernverspreidingsgebieden vormt in ons land. Het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal maakt onderdeel uit van dit leefgebied.

5.5 Beschermdenatuurmonumenten

Het Natura 2000-gebied omvat één of meer voormalige beschermdenatuurmonumenten (zie paragrafen 2.1 en 3.3 van deze Nota van toelichting). Ingevolge artikel 15a, derde lid, Natuurbeschermingswet 1998, heeft de bescherming van dat deel van het gebied, dat zijn status als beschermd natuurmonument heeft verloren, mede betrekking op de doelstellingen ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis van het gebied zoals bepaald in het van rechtswege vervallen besluit. Voor zover deze doelstellingen Natura 2000-waarden betreffen (zoals opgenomen in paragraaf 4.2 van deze Nota van toelichting), maken deze deel uit van de in voorgaande paragrafen opgenomen instandhoudingsdoelstellingen. Indien de doelstellingen geen Natura 2000-waarden betreffen, houden deze doelstellingen, zoals de bescherming van het natuurschoon, hun zelfstandige betekenis. In een aantal gevallen is het niet mogelijk om zowel de doelen die voortkomen uit de aanwijzing als beschermd natuurmonument als de Natura 2000-doelstellingen te bereiken (bijvoorbeeld omdat dat om tegenstrijdig beheer vraagt). In deze gevallen hebben de Natura 2000-doelen voorrang om de Europeesrechtelijke verplichtingen na te komen.

Met de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 op 18 maart 2010 (Stb. 2010, 135) is de uitwerking van de doelen van voormalige beschermdenatuurmonumenten in het beheerplan facultatief geworden, in plaats van dat daartoe een verplichting geldt. De van rechtswege vervallen besluiten zijn ter informatie aan het einde van dit besluit toegevoegd.

Bijlage A is niet van toepassing op dit besluit.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)
- B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen en soorten ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1 en 4.2.2)

- In afwijking van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2008), is het gebied niet aangewezen voor het habitatype beken en rivieren met waterplanten (H3260). Het habitatype komt niet in het gebied voor.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2008), is het gebied niet aangewezen voor de gaffellibel (H1037). De soort is na 1996 niet meer in het gebied waargenomen en de potentie van het gebied voor een bestendige populatie gaffellibellen wordt laag ingeschat.
- In afwijking van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003), maar conform het ontwerpbesluit (2008), is het gebied niet aangewezen voor de habitatsoort kamsalamander (H1166). De kamsalamander is sinds 1990 slechts vastgesteld op twee locaties in deze regio. Deze vindplaatsen liggen echter buiten de begrenzing van het gebied.

B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht. In het geval van soorten betreft de relatieve bijdrage het aandeel van de landelijke populatie dat (geregeld) in het gebied aanwezig is. Afhankelijk van de soort wordt dit afgemeten aan getelde aantallen, aantal bezette plekken of kilometerhokken.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd.

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattypen:

H7230 – Kalkmoerassen

Ten tijde van de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor het habitatype kalkmoerassen (H7230) twee verbonden onderscheiden: het Knopbies-verbond (*Caricion davallianae*) en het Verbond van

Biezenknoppen en Pijpenstrootje (*Junco-Molinion*). Voor het eerstgenoemde subtype zijn de volgende drie gebieden geselecteerd: Springendal & Dal van de Mosbeek (045), Boddenbroek (052)¹⁴ en Geleenbeekdal (154). Voor het tweede subtype zijn de gebieden Elperstroomgebied (028)¹⁵, Lemselermaten (048) en Stelkampsveld (060) geselecteerd.

In afwijking van de aanmelding worden voor dit habitatype nu geen subtypen meer onderscheiden. De redenen hiervoor zijn dat het aantal locaties van het habitatype in ons land zeer gering is en dat de begroeiingen van beide verbonden veelal mozaïeken vormen. Op grond van recente inzichten zijn de vijf belangrijkste gebieden voor het habitatype als geheel:

- Springendal & Dal van de Mosbeek: het beste voorbeeld is aanwezig in het brongebied van de Mosbeek met soorten als armbloemige waterbies, veenmosorchis en vetblad.
- Geleenbeekdal: het hellingveentje in het Kathagerbroek is de enige plek in Nederland met kensoorten als gele zegge, veenzegge en schubzegge.
- Lemselermaten: goede kwaliteit met kenmerkende en bijzondere soorten als armbloemige waterbies, breed wollegras en vetblad.
- Stelkampsveld: goed ontwikkeld met kenmerkende en bijzondere soorten als parnassia en moeraswespenorchis.
- Elperstroomgebied, met tweehuizige zegge (één van de twee landelijke populaties).

Ten behoeve van voldoende geografische spreiding kan hieraan nog worden toegevoegd:

- Lingegebied & Diefdijk-Zuid (070), vanwege zeer soortenrijke kleine-zeggebegroeiingen behorend tot een associatie die beperkt is tot het Natura 2000-landschap Rivierengebied.

H9120 – Beuken-eikenbossen met hulst			
Landelijke oppervlakte ca. 10.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
057	Veluwe	A3 (50-75%)	Provincie Gelderland 2007
021	Lieftingsbroek	C (<2%)	Provincie Groningen 2009
031	Mantingerbos	C (<2%)	Provincie Drenthe 2009
022	Norgerholt	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2011
154	Geleenbeekdal	C (<2%)	Provincie Limburg 2009

Voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden (2003) zijn de vijf volgende gebieden voor dit habitatype geselecteerd: Lieftingsbroek (021), Mantingerbos (031), Norgerholt (022), Veluwe (057) en Geleenbeekdal (154). Dit habitatype is in de meer ongestoorde vorm op oude bosgroeiplaatsen (met een rijke ondergroei van onder andere hulst) in Nederland relatief zeldzaam. Veruit het belangrijkste gebied voor dit habitatype is de Veluwe, waar zich meer dan driekwart van de landelijke oppervlakte bevindt. Verder ligt het zwaartepunt van de verspreiding van deze vorm in Noord-Nederland met als belangrijkste plekken Lieftingsbroek, Mantingerbos en Norgerholt. Een ander bos met een rijke ondergroei met hulst is het Imstenraderbos, onderdeel van Geleenbeekdal.

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen			
Landelijke oppervlakte ca. 1.000 ha			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	B1 (2-6%)	Provincie Overijssel 2009
063	Bekendelle	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
147	Leudal	C (<2%)	Aanwijzingsbesluit 2013
153	Bunder- en Elslooërbos	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2013
154	Geleenbeekdal	B1 (2-6%)	Provincie Limburg 2009

¹⁴ Boddenbroek is in 2012 als Habitatrictlijngebied vervallen (Uitvoeringsbesluit Commissie 2013/26/EU van 16 november 2012 met betrekking tot zesde bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio).

¹⁵ Destijds bekend als Elperstroom.

025	Drentsche Aa-gebied	B1 (R, 2-6%) ^a	Staatsbosbeheer 2009
129	Ulvenhoutse bos	C (R, <2%) ^a	Aanwijzingsbesluit 2013
161	Noorbeemden & Hoogbos	C (G, <2%) ^b	Aanwijzingsbesluit 2013

- (a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van het subtype.
- (b) De letter "G" in deze kolom geeft aan dat het gebied is geselecteerd op grond van grensoverschrijding; het gebied vormt een geheel met een gebied dat door België ook voor dit habitattype is aangemeld.

Sinds de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) is de indeling van de subtypen B en C van het prioritaire habitattype vochtige alluviale bossen (H91E0) gewijzigd. Alle vormen van elzenbroekbos, mits op alluviale bodem of onder invloed van beek of rivier, zijn nu ondergebracht in het subtype *beekbegeleidende bossen* (subtype C). Hierbij zij opgemerkt dat onder dit subtype zowel "bronbossen" als "beekbegeleidende bossen" vallen; deze vormen komen vaak in mozaïek voor. Bij de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden zijn voor dit prioritaire habitattype de volgende vijf gebieden geselecteerd voor het toentertijd onderscheiden subtype elzenbroekbossen: Swalmdal (148), Roerdal (150), Geleenbeekdal (154), Noorbeemden & Hoogbos (161) en Leudal (147). Voor het subtype Els en Vogelkers zijn de volgende vijf gebieden geselecteerd: Kolland & Overlangbroek (081), Bunder- en Elslooërbos (153), Springendal & Dal van de Mosbeek (045), Geuldal (157) en Bekendelle (063). Ten behoeve van de geografische spreiding is aan deze selectie nog het Ulvenhoutse Bos (129) toegevoegd.

Al deze gebieden vallen onder de huidige interpretatie van het subtype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C), met uitzondering van Kolland & Overlangbroek dat nu tot het subtype *essen-iepenbossen* (H91E0B) wordt gerekend.

Volgens de huidige inzichten zijn de vijf belangrijkste gebieden voor *beekbegeleidende bossen*: Springendal & Dal van de Mosbeek, Bekendelle, Leudal, Bunder- en Elslooërbos en Geleenbeekdal. Hiervan hebben Bunder- en Elslooërbos en Geleenbeekdal de grootste oppervlakte van goede kwaliteit en met de grootste variatie. Bekendelle en Leudal zijn de beste voorbeelden van vogelkers-essenbos in het benedenstroomse gedeelte van beken in het zandlandschap. Langs beeklopen in Springendal & Dal van de Mosbeek zijn zowel het vogelkers-essenbos als goudveil-essenbos en elzenbronbos behorende tot het elzenzegge-elzenbroek in goed ontwikkelde vorm aanwezig. Uit oogpunt van voldoende geografische spreiding kunnen hieraan nog twee gebieden worden toegevoegd: Drentsche Aa-gebied (025) en Ulvenhoutse Bos. Het gebied Noorbeemden & Hoogbos voldoet aan het criterium "grensoverschrijdendheid".

- Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor de volgende habitattoorten:

H1014 – Nauwe korfslak			
Landelijke populatie: ca. 125 kilometerhokken			
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Relatieve bijdrage	Bronvermelding
088	Kennemerland-Zuid	A1 (15-30%)	Aanwijzingsbesluit 2013
097	Meijendel & Berkheide	A1 (15-30%)	Aanwijzingsbesluit 2013
100	Voornes Duin	A1 (15-30%)	Aanwijzingsbesluit 2008
087	Noordhollands Duinreservaat	B2 (6-15%)	Stichting Anemoon 2008
099	Solleveld & Kapittelduinen	B1 (2-6%)	Aanwijzingsbesluit 2011
154	Geleenbeekdal	C (R, <2%) ^a	Stichting Anemoon 2008

- (a) De letter "R" in deze kolom geeft aan dat het gebied is opgenomen teneinde een voldoende regionale spreiding te verkrijgen binnen het landelijke verspreidingsgebied van deze soort.

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn voor de nauwe korfslak (H1014) de volgende gebieden geselecteerd: Geleenbeekdal (154), Voornes Duin (100), Kennemerland-Zuid (088), Meijendel & Berkheide (097) en Duinen Goeree & Kwade Hoek (101)¹⁶. De belangrijkste gebieden op basis van recente gegevens blijken Kennemerland-Zuid, Meijendel & Berkheide en Voornes Duin te zijn, waar de

¹⁶ Destijds bekend als Duinen Goeree.

soort in meer dan 20 kilometerhokken is aangetroffen. Op de vierde en vijfde plaats komen het Noordhollands Duinreservaat (087) en Solleveld & Kapittelduinen (099). Hieraan kan uit het oogpunt van voldoende geografische spreiding nog Geleenbeekdal worden toegevoegd.

H1016 – Zeggekorfslak

Ten tijde van de aanmelding van de Habitatrichtlijngebieden (2003) was het voorkomen van de zeggekorfslak alleen bekend in vier gebieden in Limburg: Swalmdal (148), Roerdal (150), Geleenbeekdal (154) en Sint Jansberg (142). Op grond van de toenmalige kennis voldoen deze gebieden aan het criterium “belangrijkste gebieden van Nederland” dat op deze niet-prioritaire soort van toepassing is. Dankzij inventarisaties in de jaren 2004-2009 is gebleken dat de landelijke verspreiding veel ruimer is dan alleen de provincie Limburg.

H1083 – Vliegend hert

Voor de aanmelding van Habitatrichtlijngebieden (2003) zijn de volgende vier gebieden voor de habitatsoort vliegend hert (H1083) geselecteerd: Springendal & Dal van de Mosbeek (045), Veluwe (057), Geuldal (157) en Sint Jansberg (142). Uit recent onderzoek is gebleken dat het verspreidingsgebied vergeleken met 2003 niet veranderd is. De meeste waarnemingen komen van de Veluwe en daarnaast zijn er veel waarnemingen uit Zuid-Limburg, waarbij Geleenbeekdal (154) en Savelsbos (160) de belangrijkste gebieden lijken te zijn. Verder is van oudsher een populatie bekend uit Springendal & Dal van de Mosbeek. Het gebied Noorbeemden & Hoogbos (161) kan hieraan toegevoegd worden vanwege grensoverschrijdendheid: dit gebied vormt één geheel met het gebied Voerstreek dat in België voor deze soort is aangemeld.

B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als “indicatieve” opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling¹⁷ is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar “opgeteld”, eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom “Besluit”) staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. Regels in cursief betreffen complementaire doelen. Deze zijn in de tabellen opgenomen omdat ze nog in de vigerende besluiten staan vermeld. Deze doelen zullen niet langer in aanwijzingsbesluiten worden opgenomen (zie bijlage C, paragraaf 4.1). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

¹⁷ De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

B.3.1 *Habitatrichtlijn: habitattypen*

H7230 – Kalkmoerassen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
028	Elperstroomgebied	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B2	ontwerpbesluit
046	Bergvennen & Brecklenkampse Veld	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
065	<i>Binnenveld</i>	<i>ontwikkeling</i>			<i>ontwerpbesluit</i>
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
130	Langstraat	uitbreiding	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B2	conform ontwerp
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	C	ontwerpbesluit

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype kalkmoerassen is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "zeer ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Het habitatype is in de loop van de 20^e eeuw sterk achteruit gegaan. Vrijwel alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling om dit sterk onder druk staande habitatype te herstellen.

H9120 – Beuken-eikenbossen met hulst					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
022	Norgerholt	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
030	Dwingelderveld	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
031	Mantingerbos	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	behoud	A3	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
062	Willinks Weust	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
063	Bekendelle	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
143	Zeldersche Driessen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
149	Meinweg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	behoud	C	doel aangepast ^a
157	Geuldal	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
160	Savelsbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

(a) De doelstelling van het gebied Geleenbeekdal is aangepast op het aspect oppervlakte van uitbreiding naar behoud. Als gevolg van een wijziging in de definitie van het habitatype is de landelijke doelstelling aangepast naar "behoud oppervlakte". De doelstelling van het gebied Geleenbeekdal is hiermee in lijn gebracht.

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype beuken-eikenbossen met hulst is opgenomen binnen het Natura 2000-netwerk. De staat van instandhouding van het habitatype is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk "gunstig" en "matig ongunstig". De landelijke

doelstelling sluit hierop aan¹⁸. In enkele gebieden wordt in tegenstelling tot de landelijke opgave behoud van de kwaliteit beoogd: Lieftingsbroek (021), Mantingerbos (031), Ulvenhoutse Bos (129) en Geleenbeekdal (154). In deze gebieden is de kwaliteit van het habitattype reeds goed.

H9160B – Eiken-haagbeukenbossen, heuvelland					
Landelijke doelstelling: behoud oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	B2	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	verbetering	C	conform ontwerp
156	Bemelerberg & Schiepersberg	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
157	Geuldal	behoud	verbetering	A2	ontwerpbesluit
158	Kunderberg	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
159	Sint Pietersberg & Jekerdal	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
160	Savelsbos	behoud	verbetering	A1	aanwijzingsbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

Het habitattype eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B) komt voor in Zuid-Limburg. Meer dan 80% van de landelijke oppervlakte van dit subtype is opgenomen in het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het habitattype eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (subtype B) is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als respectievelijk “matig ongunstig” en “zeer ongunstig”. De landelijke doelstelling wijkt op het aspect oppervlakte hiervan af. Enkel in het gebied Noorbeemden & Hoogbos (161) is er nog potentie om de oppervlakte van het habitattype uit te breiden. In de overige gebieden worden hiervoor geen mogelijkheden gezien, waardoor als landelijk doel behoud van de oppervlakte is gesteld. Bij enkele gebieden wijkt de doelstelling voor het kwaliteitsaspect af van de landelijke doelstelling. In Kunderberg (158) is de kwaliteit reeds op orde. In Sint Pietersberg & Jekerdal (159) zijn de potenties voor verbetering van de kwaliteit gering en wordt behoud nagestreefd. In Bemelerberg & Schiepersberg (156) ligt de focus op de habitattypen kalkgraslanden (H6210) en heischrale graslanden (H6230).

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud ^a	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	ontwerpbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

¹⁸ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Ulvenhoutse Bos (Stcrt. 2010, 2212).

070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^b	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud		aanwijzingsbesluit ^x
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Grootte Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B1	conform ontwerp
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	B1	ontwerpbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

- (a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan¹⁹.
- (b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan¹⁹.

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het subtype *beekbegeleidende bossen* is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Alleen in gebieden waar potenties zijn, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd, bijvoorbeeld in de gebieden Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Leudal (147) en Geuldal (157). In sommige gebieden, zoals Bunder- en Elslooërbos (153), is reeds een zodanige oppervlakte van het habitatype aanwezig waardoor behoud van de oppervlakte voldoende is.

B.3.2 Habitatrictlijn: soorten

H1014 – Nauwe korfsiak						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en behoud kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
001	Waddenzee	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
087	Noordhollands Duinreservaat	behoud	behoud	behoud	B2	ontwerpbesluit
088	Kennemerland-Zuid	behoud	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
097	Meijendel & Berkheide	behoud	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
099	Solleveld & Kapittelduinen	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
100	Voornes Duin	behoud	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
101	Duinen Goeree & Kwade Hoek	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
116	Kop van Schouwen	behoud	behoud	behoud	C	ontwerpbesluit
117	Manteling van Walcheren	behoud	behoud	behoud	B1	ontwerpbesluit
122	Westerschelde & Saeftinghe	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit

¹⁹ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

123	Zwin & Kievittepolder	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	behoud	behoud	C	conform ontwerp

De landelijke staat van instandhouding van de nauwe korfslak is op het aspect leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hier niet op aan. De matig ongunstige staat van instandhouding wordt veroorzaakt door de toestand van de duinen, verreweg het belangrijkste leefgebied. De hoeveelheid geschikt habitat (met name populierenbos) vertoont hier een lichte afname. Dit heeft twee oorzaken. Ten eerste neemt door natuurlijke successie in de duinen de oppervlakte eikenbos toe. Ten tweede worden populierachtigen en daarmee vergelijkbare soorten op veel plaatsen gekapt omdat ze niet als inheems worden beschouwd. De landelijke behoudsdoelstelling wordt met deze ontwikkelingen een behoorlijke opgave. In de kalkrijke duinen moeten leefgebieden voor de soort (per saldo) behouden blijven voor behoud van de populatie. Alle gebiedsdoelen sluiten aan bij de landelijke doelstelling die gericht is op behoud. Op langere termijn is meer inzicht nodig in verspreiding, populatiedynamiek en ecologie van deze soort om adequate bescherming mogelijk te maken.

H1016 – Zeggekorfslak						
Landelijke doelstelling: behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van behoud populatie						
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Relatieve bijdrage	Besluit
018	Rottige Meenthe & Brandermeer	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
034	Weerribben	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
035	De Wieden	behoud	behoud	behoud	A1	aanwijzingsbesluit
037	Olde Maten & Veerslootslanden	behoud	behoud	behoud	B1	aanwijzingsbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	behoud	verbetering	behoud	C	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud	verbetering	behoud	C	aanwijzingsbesluit
094	Naardermeer	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
095	Oostelijke Vechtplassen	behoud	behoud	behoud	B2	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	behoud	C	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	verbetering	behoud	B1	doel aangepast ^a

(a) De verspreidingsdoelstelling is verwijderd.

De staat van instandhouding van de habitatsoort zeggekorfslak is op het aspect leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". Aangezien de matig ongunstige staat van instandhouding voornamelijk betrekking heeft op de kwaliteit van het leefgebied, sluit de landelijke doelstelling hierop aan²⁰. Alle gebiedsdoelstellingen sluiten op de aspecten populatie en omvang leefgebied aan op de landelijke doelstelling. Op het aspect kwaliteit leefgebied wijken enkele gebieden af van de landelijke doelstelling. De ambitie voor habitattypen en soorten die (deels) een ongunstige staat van instandhouding hebben en waarvan ten tijde van het opstellen van het Natura 2000 doelendocument (2006) verondersteld werd dat zij al lange tijd in zeer beperkte mate in ons land aanwezig waren (waaronder de zeggekorfslak), is destijds over het algemeen klein gehouden en beperkt tot enkele gebieden. In enkele gebieden (onder andere Lemselermaten (048), Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek (047)) zullen maatregelen ten behoeve van verbetering van de kwaliteit van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) naar verwachting leiden tot verbetering van de kwaliteit van het leefgebied van de zeggekorfslak.

²⁰ Landelijk doel gewijzigd: Aanwijzingsbesluit Natura 2000-gebied Leekstermeergebied (Stcrt. 2011, 4458).

H1083 – Vliegend hert					
Landelijke doelstelling: uitbreiding omvang en verbetering kwaliteit leefgebied ten behoeve van uitbreiding van de populatie					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel omvang	Doel kwaliteit	Doel populatie	Besluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	behoud	behoud	ontwerpbesluit
057	Veluwe	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
142	Sint Jansberg	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	behoud	behoud	behoud	conform ontwerp
157	Geuldal	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	ontwerpbesluit
160	Savelsbos	uitbreiding	verbetering	uitbreiding	aanwijzingsbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	behoud	behoud	aanwijzingsbesluit

De landelijke staat van instandhouding van het vliegend hert is op de aspecten populatie en leefgebied beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. De meeste gebiedsdoelen sluiten aan op de landelijke doelstelling. In enkele gebieden lijkt slechts beperkte potentie voor herstel van het leefgebied en de populatie te zijn en is derhalve een behoudopgave gesteld. Vanwege beperkte inventarisatiegegevens is het (nog) niet mogelijk de relatieve bijdrage van de afzonderlijke gebieden aan de landelijke populatie weer te geven.

Motivering van het besluit op basis van de binnengekomen zienswijzen

1 INLEIDING

Op 10 september 2008 zijn 29 ontwerp-aanwijzingsbesluiten gepubliceerd voor de derde tranche Natura 2000-gebieden.

Deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten hebben in de periode van 11 september 2008 tot en met 22 oktober 2008 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat er door bijna 2.600 personen of organisaties een zienswijze is ingediend over één of meer gebieden. Een belangrijk deel van de argumentatie in deze zienswijzen heeft betrekking op de gebruikte criteria, de voorgestelde begrenzing van de gebieden en de mogelijke gevolgen van Natura 2000 voor burgers en het bedrijfsleven. In veel zienswijzen werd dezelfde argumentatie gebruikt en werden gelijklopende zorgen geuit als in de zienswijzen die naar aanleiding van de 111 eerste tranche ontwerp-aanwijzingsbesluiten werden ingediend.

Er is destijds besloten om in één nota tot een algemene beantwoording van deze breed geuite kritiekpunten over te gaan. In deze Nota van Antwoord²¹ is op hoofdlijnen het gevoerde beleid uiteengezet. De Nota van Antwoord is op 21 november 2007 aan de Tweede Kamer aangeboden en op 13 februari en 6 maart 2008 heeft de Tweede Kamer de nota besproken.

Gelet op het grote aantal zienswijzen dat voor elk gebied is ingediend en het grote aantal onderwerpen dat daarbij aan de orde is gekomen, is besloten om bij elk besluit de individuele zienswijzen per thema te behandelen. Dit gebeurt in deze bijlage C. Verder wordt in deze bijlage C vermeld welke specifiek op het aanwijzingsbesluit van dit gebied betrekking hebbende inspraakreacties zijn binnengekomen en hoe hiermee is omgegaan bij het opstellen van het aanwijzingsbesluit.

Bij de beantwoording van de zienswijzen zijn ook de provinciale beschouwingen op de zienswijzen betrokken.

Voor het gebied Geleenbeekdal zijn 62 zienswijzen ingediend. De reacties worden hieronder thematisch besproken.

²¹ Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

2 REACTIES OVER DE PROCEDURE

In een aantal zienswijzen zijn vragen gesteld en opmerkingen gemaakt over de gebruikte aanmeldingsgegevens en de onderbouwing van de vermelde gegevens in het standaardgegevensformulier, waaronder "beschermingsstatus". Verder wordt opgemerkt dat er voor de soorten en habitattypen met de kwalificatie "aanwezig maar verwaarloosbaar" geen instandhoudingsdoelstellingen in de besluiten hoeven te worden opgenomen. Daarnaast wordt opgemerkt dat op het standaardgegevensformulier de bedrijfsactiviteiten, die in en om het gebied plaatsvinden, niet zijn vermeld. Men vraagt zich af of de Europese Commissie bij de beoordeling van de selectie van de gebieden daarmee rekening heeft kunnen houden.

Men vraagt zich ook af of de aanmeldingsprocedure wel zorgvuldig genoeg is doorlopen en wijst in dit kader mede op de verschillen tussen de huidige besluiten en de eerdere concepten die eind 2005 zijn opgesteld. Zo wordt er gesteld dat de vertaling van de aanmeldingsgegevens naar de doelstellingen disproportioneel is. Daarnaast zijn de doelstellingen volgens deze insprekers uitgebreider dan de Richtlijn voorschrijft. Door doelstellingen op te nemen in het ontwerp-aanwijzingsbesluit voor alle soorten en habitattypen en dus ook voor die soorten en habitattypen waarvoor het gebied niet is geselecteerd, wordt er naar de mening van een aantal insprekers ten onrechte de suggestie gewekt dat de maatregelen die hieruit voortvloeien het gevolg zijn van de verplichtingen van de Habitatrictlijn. In een aantal zienswijzen wordt erop aangedrongen om in een gebied alleen die habitattypen en soorten te beschermen, waarvoor het gebied tot de categorie van belangrijkste gebieden behoort.

Insprekers wijzen verder op documenten die in een eerdere fase van het proces ter beoordeling zijn aangeboden, waarop men wijzigingen heeft voorgesteld en ten aanzien waarvan wijzigingen zijn doorgevoerd in de ontwerpbesluiten. Het betreft onder andere de profielendocumenten 2006²² en gebiedendocumenten uit 2005. Verder wordt er door diverse insprekers op gewezen dat de aanwijzing van een Natura 2000-gebied een nieuwe wettelijke status tot gevolg heeft. Dat zou moeten betekenen dat in de besluitvorming de belangen van alle betrokkenen zorgvuldig dienen te worden meegewogen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde reacties worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Stappen in het selectieproces van Habitatrictlijngebieden

Zoals in het Verantwoordingsdocument (2003)²³ beschreven staat, heeft de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in twee stappen plaatsgevonden:

Eerste stap van de selectie:

Bij de eerste stap zijn voor elk prioritair habitatype en voor elke prioritaire soort in principe de tien belangrijkste gebieden geselecteerd. Dit zijn de gebieden waar het type of de soort het best ontwikkeld is en met de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien bij een bepaald prioritair habitatype de variatie in soortensamenstelling zodanig groot is dat er meerdere subtypen (plantensociologische eenheden op verbondsniveau) zijn te onderscheiden, zijn per subtype de vijf belangrijkste gebieden geselecteerd. Een onderverdeling in subtypen is niet toegepast indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Voor elk niet-prioritair habitatype of elke niet-prioritaire soort is in principe dezelfde methodiek toegepast, met dien verstande dat voor die typen of soorten de vijf belangrijkste gebieden zijn geselecteerd. Ook hier geldt dat alleen die gebieden zijn geselecteerd waar het habitatype of de soort het best ontwikkeld is en waar de grootste oppervlakte of populatie aanwezig is. Indien de variatie in soortensamenstelling van een niet-prioritair habitatype zodanig groot is dat het type meerdere subtypen omvat, zijn per subtype de drie

²² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²³ Ministerie van LNV (2003): "Verantwoordingsdocument". Selectiemethodiek voor aangemelde Habitatrictlijngebieden. Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, Den Haag.

belangrijkste gebieden geselecteerd. Ook hier is deze onderverdeling in subtypen niet gemaakt indien de verschillende subtypen in dezelfde gebieden voorkomen.

Tweede stap van de selectie:

Bij de tweede stap van het selectieproces is onderzocht in hoeverre de landelijke dekking en de geografische spreiding van de gebieden als voldoende kunnen worden aangemerkt.

De landelijke dekking van habitattypen of soorten betreft de totale oppervlakte van een habitatype of de totale populatie van een soort binnen de aangemelde gebieden als percentage van de landelijke oppervlakte van dat habitatype of als percentage van de landelijke populatie van de soort. Als op basis van de selectie in de eerste stap het aantal geselecteerde "belangrijkste" gebieden onvoldoende dekking oplevert, moet onderzocht worden welke gebieden aanvullend geselecteerd dan wel aangemeld moeten worden om voldoende landelijke dekking te halen. Daarnaast is bekeken of gebieden die één ecologische eenheid vormen met gebieden in België of Duitsland aan de lijst van aangemelde gebieden toegevoegd moeten worden. Voor ieder niet-prioritair habitatype en iedere niet-prioritaire soort wordt voldoende landelijke dekking nagestreefd. De indicaties van het European Topic Centre (ETC) en de conclusies van de biogeografische seminars zijn hiervoor als leidraad gebruikt:

- < 20% wordt in de meeste gevallen als onvoldoende dekkingsgraad beschouwd;
- 20-60% is een bespreekbaar dekkingspercentage;
- > 60% is over het algemeen voldoende dekking.

Hierbij is uitdrukkelijk rekening gehouden met de specifieke kenmerken en eisen die de afzonderlijke habitattypen en soorten stellen. Een relatief laag dekkingspercentage is aanvaardbaar als er sprake is van weinig bedreigde habitattypen of soorten en deze verspreid voorkomen. Hier geldt het proportionaliteitsbeginsel: voor habitattypen en soorten die sterker onder druk staan, wordt relatief meer bijgedragen binnen het Natura 2000-netwerk dan voor meer algemeen voorkomende habitattypen en soorten. Voor prioritaire habitattypen en prioritaire soorten hebben de lidstaten een bijzondere verantwoordelijkheid en verwacht de Europese Commissie dat een hoger dekkingspercentage wordt bereikt.

Beoordeling aanmeldingen door de Europese Commissie

In 2003 is de Nederlandse bijdrage aan de communautaire lijst van Habitatrictlijngebieden door de Europese Commissie goedgekeurd (zie hoofdstuk 2). Daaraan voorafgaand zijn in respectievelijk 1996 en 1998 voorlopige aanmeldingen bij de Europese Commissie ingediend. In het Lijstdocument (2004)²⁴ is het Nederlandse deel van de communautaire lijst voor de Atlantische biogeografische regio opgenomen. Hoofdstuk 3 van het Lijstdocument geeft per habitatype en per soort een toelichting op de selectie van gebieden. Hierbij staat steeds expliciet aangegeven hoe de Europese Commissie de aanmelding van 1998 heeft beoordeeld. Daaruit blijkt dat de Europese Commissie voor diverse habitattypen en soorten in 2002 heeft gemeld dat er een onvoldoende dekking was. Om die reden is de aanmelding van 2003 nog met een aantal gebieden uitgebreid. Het Reactiedocument (2004)²⁵ bevat een Nota van Antwoord met betrekking tot de openbare voorbereidingsprocedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden, die begin 2003 heeft plaatsgevonden.

Misverstanden over de aanmelding

Een veel gehoord argument is dat de bedrijfsactiviteiten die in en om het gebied plaatsvinden bij de aanmelding gemeld hadden moeten worden, zodat de Europese Commissie rekening had kunnen houden met bestaand gebruik. Dit berust op een misverstand. Zoals in paragraaf 2.1.1 van de Nota van Antwoord uitvoerig uiteen is gezet, is het standaardgegevensformulier bedoeld om de potentiële Habitatrictlijngebieden met de natuurwaarden bij de Europese Commissie aan te melden. Op het formulier staat per rubriek nauwkeurig aangegeven welke gegevens vóór de aanmelding verstrekt dienen te worden en welke gegevens in een later stadium verstrekt kunnen worden. Eén van de rubrieken die pas ingevuld hoeft

²⁴ Ministerie van LNV (2004): "Lijstdocument". Overzicht van gebiedsselectie voor de Habitatrictlijn. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²⁵ Ministerie van LNV (2004): Reactiedocument aanmelding Habitatrictlijngebieden. Resultaten van de ontvangen reacties bij de openbare procedure voor de aanmelding van Habitatrictlijngebieden in het kader van Natura 2000. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

te worden nadat het gebied deel uitmaakt van het Natura 2000-netwerk is de rubriek "Activiteiten en invloeden in en buiten het betrokken gebied". Die gegevens dienen vooral als basisinformatie voor de Europese Commissie om de uitvoering van de Richtlijn te kunnen volgen en haar rol als toezichthouder te kunnen vervullen. De aanmelding vindt uitsluitend op ecologische gronden plaats. Het is dan ook een misvatting te veronderstellen dat de Europese Commissie bij de besluitvorming van onjuiste of onvolledige gegevens zou zijn uitgegaan.

Zoals in paragraaf 3.3 van de Nota van Antwoord staat beschreven, dienen ook voor de soorten en habitattypen die niet direct tot de selectie van dat betreffende Habitatrichtlijngebied hebben geleid, maar die wel in dat gebied voorkomen, instandhoudingsdoelstellingen te worden opgesteld. Dat zijn namelijk ook soorten en habitattypen waarvoor het gebied is aangemeld. Het berust op een misverstand te veronderstellen dat uit de Richtlijn uitsluitend een verplichting zou voortvloeien met betrekking tot habitattypen en soorten waarvoor het gebied is geselecteerd en dat er met betrekking tot de overige habitattypen en soorten van bijlage II geen verplichtingen zouden bestaan. Er worden daarom niet alleen instandhoudingsdoelstellingen voor de habitattypen of de soorten waarvoor het gebied is geselecteerd geformuleerd, maar voor alle habitattypen of soorten, waarvoor een gebied is aangemeld. Op het standaardgegevensformulier dat naar de Europese Commissie gaat moeten alle relevante Natura 2000-waarden worden vermeld en de daarop verstrekte gegevens moeten geregeld worden geactualiseerd. Voor één bepaalde categorie kan het formuleren van instandhoudingsdoelstellingen echter achterwege blijven. Het betreft de categorie "aanwezig maar verwaarloosbaar". Een habitatype of soort kan in een bepaald gebied in zodanige minieme oppervlakte of slechts incidenteel aanwezig zijn, dat mag worden aangenomen dat het habitatype of de soort zich in dit gebied niet blijvend kan handhaven. Het ontstaan van deze categorie (aanwezig maar verwaarloosbaar) is het gevolg van de voorgeschreven aanmeldingssystematiek, waarbij de lidstaat voor elk gebied alle aanwezige habitattypen en soorten – ongeachte de mate waarin ze voorkomen – dient te melden. Voor deze categorie zijn dan ook geen instandhoudingsdoelstellingen geformuleerd.

Motivering

Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen is de selectie van de gebieden inzichtelijker gemaakt. Er is per gebied uiteengezet waarom het gebied is aangemeld en op grond van welke criteria dit is gebeurd. Naast de reeds uitgebreide toelichting in de Nota van Antwoord is in de Nota van toelichting van dit besluit op een overzichtelijke wijze aangegeven voor welke soorten en habitattypen het gebied is aangemeld.

Betrokkenheid bij de voorbereiding van de aanwijzing

Voor de nationale procedure voor de aanwijzing van Natura 2000-gebieden wordt verwezen naar de paragrafen 1.1.4 en 1.3.5 van de Nota van Antwoord. In deze paragrafen wordt uitvoerig ingegaan op de gevolgde procedure, die uiteindelijk tot de terinzagelegging van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van dit gebied heeft geleid. Daaruit blijkt dat dit deel van de procedure meerdere jaren in beslag heeft genomen. Zo hebben de betrokken ministeries, provincies, kamers van koophandel, (regionale) land- en tuinbouworganisaties, gemeenten, waterschappen, drinkwaterwinners, visserijorganisaties, recreatieorganisaties, natuurbeschermingsorganisaties en gegevensbeheerders eind 2005 het concept Natura 2000 doelendocument (2005) en de concept Natura 2000-gebiedendocumenten (2005) voor de 162 gebieden ontvangen, met het verzoek om commentaar te geven. Naar aanleiding van de reacties zijn waar nodig nog aanvullende gesprekken gevoerd. Deze consultatie maakte deel uit van de voorbereiding van de besluitvorming en heeft nog tot wijzigingen geleid. Het resultaat van deze voorbereiding heeft ter inzage gelegen en ten aanzien van deze ontwerp-aanwijzingsbesluiten heeft een ieder een zienswijze kunnen indienen.

Zorgvuldigheid van de procedure en afweging van belangen

In de paragrafen 2.1.1 en 1.1.8 van de Nota van Antwoord is de selectieprocedure uitvoerig beschreven en is uiteengezet hoe de verschillende belangen tegen elkaar zijn afgewogen. De keuze van een Natura 2000-gebied heeft uitsluitend plaatsgevonden op basis van de aanwezigheid van de in bijlage I en II van de Habitatrichtlijn genoemde habitattypen en soorten. Deze werkwijze vloeit voort uit de in de Habitatrichtlijn genoemde criteria en de hierop gebaseerde Europese jurisprudentie. Het is niet mogelijk om hiervan af te wijken. Pas in een later stadium – bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen en bij het

vaststellen van het beheerplan – kunnen naast de ecologische belangen ook andere belangen aan de orde komen. Dit is in de paragrafen 3.4 en 3.5 van de Nota van Antwoord verder uiteengezet. Gesteld mag worden dat de procedure die bij de aanwijzing van de gebieden is gevolgd zorgvuldig is geweest en geheel overeenkomstig de wet- en regelgeving heeft plaatsgevonden.

3 REACTIES OVER DE BEGRENZING

3.1 ALGEMEEN

Bij de begrenzing van het gebied heeft een aantal insprekers aangegeven dat geen rekening wordt gehouden met andere dan ecologische eisen. Insprekers hebben aangegeven dat ze bezwaar hebben tegen de opname van nieuwe natuur: delen van de Ecologische Hoofdstructuur die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Insprekers wijzen op de gedane toezeggingen in het kader van nieuwe natuur en de Ecologische Hoofdstructuur. Tevens wordt in zienswijzen gemeld dat bepaalde habitattypen en soorten niet of in beperkte mate aanwezig zijn in delen van het gebied. Insprekers verwachten dat in ieder geval die gronden waar deze waarden niet aanwezig zijn buiten de begrenzing van het Natura 2000-gebied worden gelaten.

Er wordt voor gepleit om de Natura 2000-gebieden op eenduidige wijze ook in het verticale vlak te begrenzen op 500 voet, zijnde de bestaande minimumvlieghoogte. Verder wordt aangegeven dat bij de aanwijzing van de Vogelrichtlijngebieden destijds voor een bufferzone van 100 meter rond jachthavens gekozen is. In die geest wordt er bepleit om een bufferzone van 300 tot 500 meter rond agrarische- en recreatiebedrijven in te stellen. Tevens wordt er aangegeven dat de aanmelding onvoldoende wetenschappelijk onderbouwd is, zodat de onderzoekspllicht bij de belanghebbende wordt gelegd wanneer deze de begrenzing gewijzigd wil zien.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Uitgangspunten begrenzing Habitatrichtlijngebieden

Zoals in paragraaf 2.2 van de Nota van Antwoord en in bijlage 9.1 van het Natura 2000 doelendocument (2006)²⁶ uitvoerig uiteen is gezet, is ook bij het begrenzen van een gebied geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de aanwezigheid en de instandhouding van de natuurlijke habitats en soorten. Daarbij zijn de volgende algemene uitgangspunten gebruikt:

- Habitattypen en soorten van de bijlagen: de habitattypen van bijlage I en de leefgebieden van de soorten van bijlage II van de Habitatrichtlijn (en dus niet de soorten van bijlage IV) vormen het uitgangspunt voor de begrenzing. Dit is inclusief in kwaliteit achteruitgegangene en gedegenerende terreindelen, indien herstel haalbaar is en voor zover nodig voor de instandhouding van de aanwezige habitattypen en/of soorten.
- Herkenbare eenheden en identiteit: er is gestreefd naar de begrenzing van herkenbare en beheerbare eenheden: ecologische eenheden (bijvoorbeeld op basis van vegetatiestructuur, hydrologie of geomorfologie) of beheereenheden. Door eenheden op deze manier te begrenzen krijgt het gebied een duidelijke identiteit.
- “Cement tussen de bakstenen”: de begrenzing van ecologische eenheden impliceert dat het Habitatrichtlijngebied bestaat uit de habitattypen van bijlage I en het leefgebied van de soorten van bijlage II én een stelsel van natuurwaarden waarvoor het gebied niet is geselecteerd en/of niet is aangemeld. Die natuurwaarden, gekenmerkt als het “cement tussen de bakstenen”, maken integraal onderdeel uit van de ecosystemen en zijn nodig voor herstel en/of instandhouding van de betreffende in de Richtlijn opgenomen habitattypen en/of soorten.
- Deelgebieden: bij zeer sterke versnippering in meerdere deelgebieden worden alleen deze deelgebieden begrensd. De verschillende deelgebieden bevatten dan elk afzonderlijk de habitattypen en/of soorten waarvoor het gebied geselecteerd is.
- Enclaves: binnen grote eenheden zijn enclaves van grootschalige landbouw en/of bebouwing uitgesloten, voor zover ze geen wezenlijke bijdrage leveren aan de instandhouding van de betreffende habitattypen en/of soorten.
- Aansluiting bij administratieve grenzen: er is zoveel mogelijk aangesloten bij bestaande administratieve grenzen (bijvoorbeeld begrenzing van onder de Natuurbeschermingswet aangewezen gebieden, Nationale Parken, Vogelrichtlijngebieden en/of eigendomsgrenzen).

²⁶ Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

- Herkenbare topografische lijnen: de gebiedsgrenzen vallen bij voorkeur samen met duidelijk in het landschap herkenbare topografische lijnen, zoals wegen, sloten, heggen, oevers, bosranden en markante verschillen in landgebruik.

Hoofdlijnen aanpassing begrenzing Natura 2000-gebieden

De herbegrenzing is doorgevoerd op basis van technische en/of inhoudelijke argumenten.

Technische aanpassingen:

Dit zijn vaak minieme kaarttechnische verbeteringen teneinde de grenzen af te stemmen en gelijk te trekken. Het zijn ook pragmatische aanpassingen. Hierdoor blijven het beheer en de bescherming hanteerbaar en wordt de burger een zo duidelijk en eenvoudig mogelijke begrenzing geboden. Dit kan betekenen dat Vogel- en Habitatrichtlijngebieden die voor een belangrijk deel overlap vertonen met (voormalige) beschermd en staatsnatuurmonumenten op deze begrenzing afgestemd worden. Hierdoor worden onlogische verschillen vermeden.

Verder betreft dit ook het zoveel mogelijk op kaart uitzonderen van bestaande bebouwing, tuinen en erven die alleen tekstueel waren geëxclaveerd. Tot deze categorie behoren ook aanpassingen aan de hand van kadastrale perceelsgrenzen in verband met de kadastrale registratie van bij de aanwijzing "betrokken" percelen (zie Nota van toelichting, paragraaf 3.3). Hiermee wordt voorkomen dat kadastrale percelen die slechts voor een onbetekenend deel met het gebied overlappen, kadastraal worden ingeschreven als deel uitmakend van het gebied.

Inhoudelijke aanpassingen:

Gebleden is dat in een beperkt aantal gevallen bij de begrenzing van Habitatrichtlijngebieden onvoldoende rekening is gehouden met de verspreiding van relevante habitattypen of leefgebieden van soorten, waardoor aanpassingen (zowel uitbreiding als verkleining) noodzakelijk waren. Dit is meestal het gevolg van verbeterde en toegenomen kennis. Ook uitbreidingen die noodzakelijk zijn voor het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied, vallen in deze categorie van inhoudelijke aanpassingen.

Meebegrenzen van nieuwe natuur

Met nieuwe natuur worden delen van de Ecologische Hoofdstructuur bedoeld die een natuurfunctie krijgen en die in landbouwkundig gebruik zijn of waren. Een groot deel van deze nieuwe natuur is inmiddels al verworven en als natuurgebied ingericht. Nieuwe natuur is meebegrensd indien (in geval van een Habitatrichtlijngebied) één van de volgende situaties van toepassing is:

1. wanneer het natuurdoel van de nieuwe natuur overeenkomt met dat van het aangrenzende aangemelde Natura 2000-gebied (de natuurwaarden zijn al aanwezig of zullen conform vastgestelde plannen worden ontwikkeld). Het betreffende natuurdoel dient uiteraard invulling te geven aan de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied.
2. wanneer de nieuwe natuur aantoonbaar noodzakelijk is om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren.

Voor nieuwe natuur die nodig is voor de realisatie van Natura 2000 blijft het principe van vrijwilligheid gelden bij verwerving van de gronden en bij omzetting van cultuurgrond naar natuur (zie verder paragraaf 2.2.2 van de Nota van Antwoord). De nieuwe natuur die is toegevoegd na de aanmelding in 2003 is naar aanleiding van ingediende zienswijzen op de ontwerp-aanwijzingsbesluiten nogmaals kritisch getoetst aan de hiervoor genoemde criteria. Het resultaat staat beschreven in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting.

Het beleid om nieuwe natuur van ná 1 mei 1988 niet als verzuringsgevoelig aan te merken, is nooit van toepassing geweest op de oude Natuurbeschermingswet. Ook voor de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998 was het voor de beoordeling alleen van belang of een bepaalde activiteit schade aan een aangewezen beschermd natuurmonument toebracht. De vraag of een deel van een bepaald beschermd natuurmonument als zogenoemde nieuwe natuur moest worden aangemerkt, heeft in deze besluitvorming geen rol gespeeld. Als een bepaald gebied als beschermd natuurmonument was aangewezen, genoot zo'n natuurmonument de volledige bescherming van de Natuurbeschermingswet.

Bufferzones en exclavering van recreatieondernemingen en agrarische bedrijven

Een bufferzone van 300 tot 500 meter rond recreatieondernemingen en agrarische bedrijven, waar door vele ondernemers om is verzocht, behoort niet tot de mogelijkheden. De reden hiervoor is dat menselijk gebruik

of de door de mens toegekende bestemming niet bepalend is voor de vraag of een gebied of terrein als Natura 2000-gebied aangewezen dient te worden. Ecologische redenen zijn daarbij bepalend. Een Natura 2000-gebied is in zijn geheel van belang.

Ook in de uitspraak van de Raad van State over de aanwijzing van één van de eerste Natura 2000-gebieden is de vraag over een bufferzone aan de orde gekomen. De Raad van State was toen van oordeel dat "het aanhouden van een minimale afstand tot bedrijfsbebouwing niet mogelijk is, omdat niet in algemene zin ten behoeve van de in het gebied gelegen agrarische bedrijfsbebouwing kan worden vastgesteld in hoeverre de binnen die afstand gelegen gronden naar ecologische maatstaven al dan niet tot het aan te wijzen gebied moeten worden gerekend"²⁷.

Bij Vogelrichtlijngebieden wordt het hele gebied door de vogels gebruikt voor broeden, foerageren en/of rusten, hoewel niet elk deel even intensief wordt benut. Voor Habitatrichtlijngebieden geldt een vergelijkbare aanpak hoewel habitattypen meestal geen grote, aaneengesloten oppervlakten beslaan. Daar staat tegenover dat de instandhouding van habitattypen meestal een ruimere begrenzing vereist omdat ook rekening moet worden gehouden met een mogelijke verschuiving van de habitatwaarden door het gebied (successie). Daarentegen maken bestaande bebouwing, erven, tuinen, steigers, verhardingen en hoofdspoorwegen geen deel uit van een Natura 2000-gebied. Zij zijn door hun fysieke aard meestal ongeschikt. Eventuele uitzonderingen op deze algemene regel zijn opgenomen in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting van het besluit. Ook mijnbouwinrichtingen en -installaties vallen onder de definitie van een bouwwerk en daarmee onder de exclaveringsformule (zie paragraaf 3.4 van de Nota van toelichting). Dat geldt niet voor ondergronds of onderwater voorkomende structuren zoals gas- en waterleidingen. De aanwezigheid hiervan betekent niet per definitie dat deze gebieden ongeschikt zijn voor planten of dieren en ze zijn daarom niet geëxclaveerd.

Zie ook paragraaf 2.2.6 van de Nota van Antwoord.

Verticale begrenzing

In paragraaf 2.2.9 van de Nota van Antwoord wordt vermeld dat er geen verticale grens in de Natura 2000-gebieden is opgenomen. Wel moet gewaarborgd zijn dat vliegbewegingen in de omgeving van Natura 2000-gebieden niet tot aantasting van natuurlijke kenmerken leiden. Dat geldt voor de gehele burgerluchtvaart (inclusief parasailen, parachutespringen en luchtballonvaren), het militaire luchtverkeer en alle andere activiteiten die in samenhang met deze vliegbewegingen in het luchtruim of op de grond plaatsvinden, zoals schietoefeningen en parachutespringen. De effectbeoordeling van dit soort activiteiten kan daarom het best per gebied plaatsvinden, toegesneden op de omstandigheden ter plekke. Het is dus niet zinvol om hiervoor generieke normen in de besluiten op te nemen. Indien aan de orde, wordt het bestaand gebruik door luchtverkeer beoordeeld bij het opstellen van het beheerplan. Voorwaarde blijft ook hier dat het bestaande gebruik de instandhoudingsdoelstellingen niet in gevaar mag brengen.

3.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE BEGRENZING

Een inspreker wijst op een fout in de gebiedsbeschrijving van het ontwerp-aanwijzingsbesluit van het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal. De Geleenbeek is namelijk een zijbeek van de Maas en niet van de Roer.

De zienswijze is overgenomen. De betreffende tekst in paragraaf 3.1 is verbeterd.

Een inspreker is van mening dat in het ontwerp-aanwijzingsbesluit van het Geleenbeekdal geen rekening wordt gehouden met de meest recente herziening van het Provinciaal Omgevingsplan Limburg. Bepaalde percelen aan de Driesschenweg die nu binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied vallen zijn onder dit omgevingsplan als grasland aangemerkt. De inspreker verzoekt dat de begrenzing herzien wordt.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Ongeveer de helft van het bedoelde grasland is verwijderd omdat dit geen directe betekenis heeft voor de instandhouding van het gebied. De andere helft heeft dat wel omdat de rand van de bossages behoort tot het leefgebied van de nauwe korfslak (H1014). Dit betreft de enige bekende plek van het voorkomen van deze soort in Zuid-Limburg.

²⁷ Afdeling bestuursrechtspraak Raad van State, 5 november 2008, nr. 200802546/1.

Een inspreker is van mening dat het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal te krap begrensd is. Om het volledige systeem met bijbehorende soorten en habitattypen duurzaam in stand te kunnen houden of herstellen, verzoekt de inspreker dat de begrenzing gerelateerd wordt aan de bodemkaart.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De begrenzing wordt primair vastgesteld aan de hand van de aanwezigheid van habitattypen en leefgebieden van soorten waarvoor het gebied is aangewezen. De bodemsoort is een belangrijke omgevingsfactor voor het voorkomen van habitattypen en soorten maar zegt weinig over de actuele aanwezigheid van deze natuurwaarden.

Een inspreker is van mening dat bij de begrenzing van het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal onvoldoende rekening is gehouden met de ecologische en hydrologische samenhang in het gebied. Tussen Voerendaal en Nuth bijvoorbeeld is de begrenzing van het Natura 2000-gebied fors onderbroken. De niet meebegrensde delen bevatten volgens de inspreker ontwikkelpotenties voor diverse Natura 2000-habitattypen en soorten. De inspreker vindt het nu onlogisch en het maakt het beheerplanproces onnodig complex. De inspreker pleit voor een betere aansluiting tussen de gebiedsdelen en een minder onderbroken begrenzing.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Tussen Voerendaal (cq. Ten Esschen) en Nuth is alleen een moerassig terrein bij Wustenrade begrensd. Het Geleenbeekdal is hier niet begrensd wegens de afwezigheid van habitattypen en soorten. Ook zijn er geen ontwikkelingsmogelijkheden omdat uitbreiding van vochtige alluviale bossen (H91E0) alleen kansrijk is naast oude boskernen in situaties met aanzienlijke kwel. Door de diepe ligging van de beek heeft deze een sterk drainerende werking en fungeert deze niet meer als verspreidingsvector.

Een inspreker verzoekt om diverse locaties aan het Natura 2000-gebied toe te voegen omdat het habitatype vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C) er voorkomt of omdat er ontwikkelingsmogelijkheden zijn voor dit habitatype. Dit betreft de volgende locaties: Nagelbeek-Schinnen (beemden op de Nagelbeekse oever), Schinnen – zuidkant dorpskern (tussen gekanaliseerde beek en kerk Schinnen-Thull), omgeving Muldersplas, broekbosje tussen Benzenrade en N281 en broekbosje tussen Benzenrade en Benzenraderhof.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De voorgestelde uitbreidingen van het gebied zijn niet overgenomen omdat het geïsoleerde terreindelen betreft, de habitattypen er niet aanwezig zijn en/of er niet ontwikkeld kunnen worden (zie ook antwoord op vorige zienswijze, en de beperking van het gebied ten westen van Vaesrade toegelicht in paragraaf 3.3 van de Nota van toelichting).

Een inspreker verzoekt om de nog aanwezige broekbosjes en potenties voor de ontwikkeling van kalkmoerassen (H7230) in de benedenlopen van de Hulsbergerbeek, Bissebeek en Platsbeek en het Geleenbeekdal tussen de RWZI Heerlen en de N298 toe te voegen aan de begrenzing.

De zienswijze heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Ten oosten van Wijnandsrade zijn enige "bosrestanten langs de Bissebeek" (deelgebied 3.28B uit het Stimuleringsplan Natuur, Bos en Landschap 2002) toegevoegd in aansluiting op reeds begrensd gebied (bestaande natuur). Dit betreft onder andere broekbos dat zich kan ontwikkelen tot alluviale bossen (H91E0).

Een inspreker verzoekt om de begrenzing van Kathagerbeemden in noordelijke richting uit te breiden om zo de huidige bronnen en het beïnvloedingsgebied veilig te stellen tegen verontreiniging, verdroging en eutrofiëring. Voor de uitbreidingsdoelstellingen is men afhankelijk van enkele locaties waar de kalkhoudende bron, kwelvensters nog aanwezig zijn. Om het uitbreidingsdoel te realiseren dienen die locaties opgenomen te worden. Het gaat om een beperkt aantal kansrijke kwellocaties o.a. langs de Plasbeek ter hoogte van Nuth.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het is niet geheel duidelijk wat inspreker bedoeld omdat de Plasbeek ter hoogte van Nuth ten zuidwesten van de Kathagerbeemden ligt (terwijl uitbreiding in noordelijke richting wordt gevraagd). Bovendien liggen tientallen bronnen van grondwater op de oostelijke helling. Gebieden die invloed hebben op Natura 2000-gebieden zonder dat actuele of potentiële

waarden aanwezig zijn, worden niet meebegrensd. Eventuele negatieve invloeden vanuit de omgeving dienen zo nodig in het beheerplan op grond van de externe werking te worden aangepakt.

Meerdere insprekers verzoeken om het Danikerbos en het Stammenderbos in hun geheel op te nemen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal omdat beide bossen bestaan uit een mozaïek van de habitattypen beuken-eikenbossen met hulst (H9120) en eiken-haagbeukenbossen (H9160B).

De zienswijzen hebben geleid tot aanpassing van het besluit. Het Stammenderbos is toegevoegd. Dit bosgebied (bestaande natuur) betreft het habitatype beuken-eikenbossen met hulst (H9120) op een oude bosgroeiplaats dat direct aansluit op het vochtige alluviale bos (H91E0C) en eiken-haagbeukenbos (H9160B) dat hier langs de Geleenbeek voorkomt. Het Danikerbos is niet opgenomen omdat het ten noorden van Sweikhuizen (afstand 700 m) nogal geïsoleerd ligt ten opzichte van het Natura 2000-gebied.

Een inspreker geeft aan dat de in het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal aangewezen habitattypen ook voorkomen in bepaalde terreinen in eigendom van een natuurbeherende organisatie, goed ontwikkeld, gedeeltelijk of fragmentarisch ontwikkeld. De inspreker verzoekt om deze terreinen mee te nemen in de begrenzing.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Voor zover mogelijk (actuele of potentiële aanwezigheid waarden en aansluitend op reeds begrensd gebied) zijn de gewenste uitbreidingen gerealiseerd (zie antwoorden op vorige zienswijzen).

Een inspreker verzoekt alle holle wegen met eiken tussen Spaubeek en Nuth, en in het bijzonder de wegen ten zuidwesten van Hegge en Nagelbeek in het Natura 2000-gebied op te nemen. Volgens de inspreker maken de holle wegen deel uit van het leefgebied van het vliegend hert (H1083). Hetzelfde geldt voor de eikenbosjes op de plateaurand in de driehoek Oirsbeek – Schinnen – Puth en de landwegen met eiken in de driehoek Oirsbeek - Klein Doenrade – Maastrichterweg.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Er bestaat een onvolledig beeld van de verspreiding van de soort en de ligging van zijn leefgebied in en rond het gebied. De waarnemingen, die vaak in tuinen worden gedaan, geven geen betrouwbaar beeld van de ligging van de leefgebieden. Waarschijnlijk hebben alleen de vindplaatsen bij Terworm, Hulsbergerbeemden, Wijnandsrade en langs de Plasbeek een relatie met het gebied wegens de aanwezigheid van voldoende oude stobben (meestal eik) waarin de eieren worden gelegd en de larven kunnen opgroeien).

Een inspreker verzoekt om het gedeelte van het Wormdal dat op Nederlands grondgebied ligt op te nemen binnen de begrenzing van het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal. Dit is naar mening van de inspreker in overeenstemming met aangrenzende gebieden in Duitsland waar delen van de Worm de Natura 2000-status hebben. De inspreker wijst erop dat het Nederlandse gedeelte van het Wormdal deel uitmaakt van het leefgebied van de habitatoorten Spaanse vlag (H1078), vliegend hert (H1083), kamsalamander (H1166), bever (H1337) en vogelsoorten de ijsvogel (A229) en grauwe klauwier (A338). De inspreker is van mening dat in overleg met België en Duitsland gestreefd moet worden naar een aaneengesloten begrenzing van Natura 2000-gebieden die dicht bij elkaar liggen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De lijst van gebieden is uitgebreid met grensoverschrijdende gebieden als deze direct grenzen aan aangemelde gebieden in Duitsland of België en hiermee één ecologische eenheid vormen. Dit onder de voorwaarde dat het Nederlandse deel van het grensoverschrijdende gebied habitattypen of soorten bevat (in gunstige of herstelbare staat van instandhouding) waarvoor de betreffende Duitse of Belgische gebieden zijn aangemeld (Reactiedocument 2004, pagina 15). Het genoemde gebied dat op ongeveer 7 km van het meest oostelijke deel van het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal is gelegen, heeft geen relatie met de Geleenbeek. Het Wormdal wordt daarom niet opgenomen binnen de begrenzing van het gebied Geleenbeekdal.

Meerdere insprekers stellen dat een aantal gebieden dat in het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal gelegen gevoelig is voor de instroom van vermestende stoffen die eutrofiëring veroorzaken. Eén van de insprekers wijst erop dat eutrofiëring een grote bedreiging vormt voor de te behouden habitattypen en soorten en stelt daarom voor om bufferzones mee te begrenzen aan de toestroomzijde van die gebieden. Een inspreker geeft verzoekt bepaalde terreinen mee te begrenzen met het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal. Deze gronden betreffen gronden die volgens de inspreker een directe negatieve invloed hebben op het Natura 2000-gebied.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De begrenzing houdt primair alleen rekening met de aanwezigheid van habitattypen of leefgebieden van soorten en, indien nodig, met uitbreidingsmogelijkheden. Negatieve invloeden vanuit de (wijde) omgeving dienen zo nodig in het beheerplan op grond van de externe werking te worden aangepakt.

Enkele insprekers verzoeken om de begrenzing van het Geleenbeekdal af te stemmen op een door Provinciale Staten van Limburg vastgestelde tracé binnen het inrichtingsplan voor de Buitenring Parkstad Limburg. De insprekers adviseren om de begrenzing van het Natura 2000-gebied uit te stellen tot het moment waarop het inrichtingsplan definitief is vastgesteld, indien de bereidheid om de begrenzing van het Natura 2000-gebied af te stemmen op het inrichtingsplan ontbreekt. De insprekers menen dat dan de begrenzing van het Natura 2000-gebied naadloos kan worden afgestemd op het geplande tracé.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De algemene beleidslijn met betrekking tot gewenste verkleiningen ter facilitering van voorgenomen projecten is als volgt verwoord in de Nota van Antwoord (paragraaf 2.2.5): "Voor de huidige aanwijzingsprocedure betekent dit dat in gevallen waar in het verleden mogelijk een duidelijke begrenzingsfout is gemaakt, wordt onderzocht of er sprake is van een wetenschappelijke fout die voldoet aan de door de Europese Commissie gestelde voorwaarden. Toekomstige ontwikkelingen vallen buiten die criteria; de vergunningprocedure is daarvoor de aangewezen weg."

4 REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

4.1 ALGEMEEN

In de zienswijzen zijn veel opmerkingen gemaakt over de instandhoudingsdoelstellingen en over de realisatie hiervan.

Er is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitattypen en soorten binnen de Europese Unie" te vervangen door de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn: "behoud van de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan het waarborgen van de biologische diversiteit door het instandhouden van habitattypen en soorten binnen de Europese Unie".

Verder is voorgesteld om de tekst van de algemene instandhoudingsdoelstelling "behoud en waar nodig herstel van de natuurlijke kenmerken en van de samenhang van de ecologische structuur en functie van het gehele gebied voor alle habitattypen en soorten waarvoor instandhoudingsdoelstellingen zijn geformuleerd" te schrappen omdat met de formulering in het ontwerpbesluit onvoldoende rekening is gehouden met de wijze waarop in jurisprudentie rekening is gehouden met de termen "natuurlijke kenmerken" en "instandhoudingsdoelstellingen".

Er zijn vragen gesteld over de gestelde nationale doelen, de monitoring in Natura 2000-gebieden, de afstemming en de verantwoordelijkheden. In een aantal zienswijzen wordt de vraag gesteld of de besluiten in samenhang met elkaar en met de gebieden daarbuiten wel een voldoende bijdrage leveren om de soorten en habitattypen in een landelijk gunstige staat van instandhouding te brengen of te houden. De vrees wordt uitgesproken dat dit niet het geval is. Daarnaast wordt er verzocht om voor die soorten en habitattypen, waarvoor sprake is van een ongunstige staat van instandhouding, zowel landelijk als op gebiedsniveau een herstelopgave te formuleren tenzij er ecologische redenen zijn om hiervan af te zien. Het achterwege laten van adequate herstelopgaven wordt door insprekers als onacceptabel gezien en in strijd met de wettelijke verplichtingen.

In een zienswijze is gevraagd om alsnog, voor de soorten en habitattypen die zich in een zeer ongunstige staat van instandhouding bevinden, minimaal complementaire doelen op te nemen in de gebieden waar herstel mogelijkheden zijn of migratie kan plaatsvinden.

Het besluit zou moeten aangeven wat de gevolgen zijn wanneer een soort uit een gebied dreigt te verdwijnen. Daarnaast zou er een gegronde reden aanwezig moeten zijn wanneer er niet gestreefd wordt naar een gunstige staat van instandhouding.

Anderzijds wordt in zienswijzen aangeduid dat veel doelen te hoog gegrepen zijn en dat deze alleen met grote (financiële) inspanningen bereikt kunnen worden. Er wordt over de instandhoudingsdoelstellingen opgemerkt dat ze de status zouden moeten krijgen van een inspanningsverplichting en niet van een resultaatsverplichting. Enkele insprekers menen dat bij het vaststellen van de doelstellingen veel geleund wordt op informatie over het voorkomen van flora en fauna in vroegere jaren, die niet gebaseerd is op voldoende wetenschappelijke gegevens. Het is onduidelijk of deze waarden daadwerkelijk aanwezig zijn. Om die reden zouden de aanwezige habitattypen op een kaart aangeduid moeten worden.

Weer anderen menen dat de uitgangssituatie helder moet worden omschreven in het aanwijzingsbesluit. Tegelijkertijd zal er een termijn gegeven moeten worden waarbinnen de doelstellingen gerealiseerd moeten worden.

In de besluiten wordt er volgens insprekers niet ingegaan op de mogelijke gevolgen van klimaatverandering, terwijl deze veranderingen bepalend kunnen zijn voor de haalbaarheid van de natuurdoelen.

Er wordt bovendien gevraagd om de kernopgaven in de aanwijzingen op te nemen, dan wel het Natura 2000 doelendocument (2006) deel uit te laten maken van de aanwijzingsbesluiten. Uit het besluit zou duidelijk moeten blijken voor welke functie(s) en voor welke soort(en) het gebied wordt aangewezen, zodat duidelijk is of de soorten in al hun levensbehoeften worden beschermd. Daar waar niet alle levensbehoeften in een Natura 2000-gebied zijn beschermd dient te worden aangegeven waar de ontbrekende functies zijn gelegen en wat de beschermingsstatus is.

Er wordt gevraagd om rekening te houden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden. In dat verband wordt dan ook met nadruk gewezen op het belang van het gebied Geleenbeekdal voor de recreatie.

Dat het concretiseren van maatregelen wordt doorgeschoven naar het beheerplan geeft voor veel insprekers onduidelijkheid; hierdoor kan het overleg over het beheerplan onder grote spanning komen te staan. Zij bepleiten duidelijke kaders voor het beheerplan, zodat er constructief aan de uitwerking kan worden gewerkt. Daarnaast wordt opgemerkt dat bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen alleen wordt uitgegaan van bestaande budgetten. Welke consequenties de instandhoudingsdoelstellingen hebben in financiële zin wordt pas duidelijk bij het tot stand komen van de beheerplannen.

Tevens wordt gesteld dat de algemene doelstellingen zouden moeten verwijzen naar het belang van "de ruimtelijke samenhang met overige Ecologische Hoofdstructuur ten behoeve van de duurzame instandhouding van de in Nederland voorkomende natuurlijke habitats en soorten.

Met betrekking tot de hierboven genoemde zienswijzen worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Algemene instandhoudingsdoelstellingen

De algemene instandhoudingsdoelstellingen beogen de algemene hoofddoelstelling van de Vogel- en Habitatrichtlijn in de individuele aanwijzingsbesluiten te verankeren. Daarmee wordt de bijdrage van de Nederlandse Natura 2000-gebieden aan het behoud van de biodiversiteit in Europa vastgelegd. Per gebied zijn de specifieke doelstellingen voor de relevante habitattypen en soorten nader omschreven. Op basis van deze instandhoudingsdoelstellingen en de algemene doelstellingen wordt naar een landelijk gunstige staat van instandhouding van de voor Nederland relevante habitattypen en soorten gestreefd. Dit houdt in dat het natuurlijke verspreidingsgebied van de habitat of van de soort stabiel moet zijn of moet toenemen; dit moet in de toekomst ook zo blijven. Een duurzaam behoud van een habitatype kan alleen maar gerealiseerd worden wanneer de planten- en diersoorten die typisch zijn voor de habitat behouden kunnen worden. Dit geldt ook voor de bescherming van een bepaalde plantensoort of diersoort. De betreffende soort kan alleen effectief beschermd worden wanneer de beschermingsmaatregelen zich, naast op de soort zelf, ook richten op het leefgebied van de soort. Zodoende strekt in een Natura 2000-gebied de instandhoudingsdoelstelling van een soort zich mede uit tot het leefgebied van de betreffende soort.

De formulering van de algemene instandhoudingsdoelstellingen is aangepast in hoofdstuk 5 van de Nota van toelichting van dit besluit. In de aangepaste formulering van het tweede algemene doel is niet de letterlijke tekst van de Habitatrichtlijn (artikel 2) gevolgd, omdat het in de Richtlijn een algemene doelstelling van de Richtlijn betreft en in dit geval om de gebiedsspecifieke invulling daarvan gaat. Meer in het bijzonder: een Europese Richtlijn kan een bijdrage leveren aan het waarborgen van de biologische diversiteit, maar een gebied kan alleen bijdragen aan het behoud van de biologische diversiteit. Verder is de term "natuurlijke kenmerken" in de algemene doelen gehandhaafd, omdat dit een begrip is dat in de Richtlijn ook gebruikt wordt in verband met de bescherming van de gebieden (artikel 6).

Verder geldt ook dat invloeden van buitenaf op het Natura 2000-gebied van grote invloed kunnen zijn op de staat van instandhouding van een habitatype of soort: de externe werking. De instandhoudingsdoelstelling richt zich op het gehele biotische en abiotische complex van factoren, die het habitatype of de soort haar specifieke aanzien geven en die noodzakelijk zijn voor het behoud van de biologische diversiteit van het gebied.

Contour "haalbaar en betaalbaar"

In de paragrafen 3.4 en 4.1.7 van de Nota van Antwoord staat aangegeven dat zowel de selectie als de begrenzing uitsluitend gebaseerd is op ecologische criteria. Dit betekent echter niet dat andere dan ecologische belangen geen rol hebben gespeeld bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen. Hierbij heeft het uitgangspunt "haalbaar en betaalbaar", zowel landelijk als per gebied, nadrukkelijk een rol gespeeld. Er is daarbij rekening gehouden met de economische en sociale belangen van de directe omgeving. Dit betekent in de praktijk dat voor een bepaald habitatype of soort de relatief grootste ecologische bijdrage komt van het gebied waar de ecologische vereisten reeds op orde zijn of waar ze op relatief eenvoudige wijze

op orde te brengen zijn, om zodoende bij het opstellen van beheerplannen een evenwichtige balans tussen economie en ecologie na te kunnen streven.

In paragraaf 3.4 van de Nota van Antwoord staat dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Er kan echter geen onevenredige financiële inspanning verwacht worden om alle habitattypen en soorten te herstellen. Met oog hierop is voor een aantal soorten en habitattypen in het Natura 2000 doelendocument (2006, hoofdstuk 6) gekozen voor een lager niveau dan gunstige staat van instandhouding. In die gevallen wordt verbetering van de ecologische vereisten voorlopig niet realistisch geacht of staat de inspanning in geen verhouding tot de extra bijdrage die een gebied kan leveren aan de realisering van de Natura 2000-doelen op landelijk niveau. Anderzijds is het logisch dat een hogere inzet wordt nagestreefd voor habitattypen en soorten waar Nederland relatief belangrijk voor is en/of voor habitattypen en soorten die sterk onder druk staan. Dit geldt bijvoorbeeld voor het habitatype kalkmoerassen (H7230) en een habitatsoort als de zeggekorfslak (H1016). Voor dit habitatype en deze habitatsoort zijn de ecologische omstandigheden nog niet op orde.

Contour "strategisch lokaliseren"

Bij het vaststellen van de instandhoudingsdoelstellingen is ook geanticipeerd op bestaande plannen en projecten ter realisering van de Ecologische Hoofdstructuur en bestaand beleid met betrekking tot bijvoorbeeld mest en waterhuishouding. Dit is het gehanteerde principe van "strategisch lokaliseren": behoud of herstel nastreven daar waar de grootste potentie ligt en waar dit gemakkelijk kan zonder dat afbreuk wordt gedaan aan de ecologische uitgangspunten en ambities. Om daaraan invulling te geven zijn diverse consultatierondes met deskundigen en terreinbeheerders gehouden en zijn analyses uitgevoerd, waaronder de knelpunten- en kansanalyse van KIWA Water Research/EGG-consult²⁸.

In de toekomst zullen inspanningen voor het waterbeheer meer gericht moeten worden op het natuurbelang. Waar nodig is de begrenzing van gebieden aangepast om een op termijn duurzame situatie te verkrijgen. Voor een aantal habitattypen en soorten zijn gezien de urgentie ten aanzien van één of meerdere kernopgaven ("sense of urgency")²⁹, op de korte én lange termijn, aanvullende water- of beheermaatregelen nodig.

Trends, dynamiek en autonome ontwikkelingen

In het aanwijzingsbesluit staat het resultaat van de bovenstaande contouren uitgewerkt in de vorm van de instandhoudingsdoelstellingen. Op grond daarvan worden in het beheerplan de benodigde maatregelen uitgewerkt om de genoemde habitattypen en soorten in de gewenste staat van instandhouding te brengen of te behouden, zodat het gebied voldoende bijdrage kan leveren aan het realiseren van de gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Eén van de uitgangspunten in de Natura 2000 contourennotitie (2005)³⁰ is dat doelstellingen in de tijd robuust geformuleerd moeten worden. Dit is gedaan om zo te kunnen anticiperen op bijvoorbeeld de natuurlijke dynamiek of mogelijke klimaatveranderingen. Als de instandhoudingsdoelstellingen niet gehaald lijken te worden, bijvoorbeeld omdat een populatie vogels of een bepaald habitatype ondanks de bescherming toch kleiner wordt, moet Nederland maatregelen nemen om deze ontwikkeling te keren. Artikel 6, tweede lid, van de Habitatrictlijn, verplicht de lidstaat namelijk om verslechtering van habitattypen en leefgebieden van (vogel)soorten te voorkomen. Soms zullen de genomen maatregelen niet werken, bijvoorbeeld bij klimaatverandering, een te grote externe beïnvloeding of als trekkende soorten in het buitenland negatief worden beïnvloed. Er zijn dan geen sancties. Gezien een aantal onzekerheden over te verwachten ontwikkelingen, die voortkomen uit natuurlijke dynamiek en klimaatveranderingen, is voor het jaar 2015 voorzien in een evaluatie van het Natura 2000 doelendocument (2006). Indien noodzakelijk worden dan ook de betreffende aanwijzingsbesluiten aangepast (zie Nota van Antwoord, paragraaf 3.19).

In bijlage B.3 van de Nota van toelichting van dit besluit wordt nader op de specifieke keuzes ingegaan.

²⁸ KIWA & EGG (2007): Knelpunten- en kansanalyse Natura 2000 gebieden. Versie 2007. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

²⁹ Een "sense of urgency" is toegekend aan een gebied als binnen tien jaar (na 2005) mogelijk een onherstelbare situatie ontstaat. Zie verder bijlage 2 begrippen en definities uit de Nota van Antwoord (2007).

³⁰ Ministerie van LNV (2005): Natura 2000 contourennotitie. Kaders voor Natura 2000-doelen, besluiten en beheersplannen. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

Herijking instandhoudingsdoelstellingen

De lidstaten van de Europese Unie hebben de afspraak gemaakt om alle maatregelen te nemen die nodig zijn om een gunstige staat van instandhouding van de aangewezen soorten en habitattypen waarvoor gebieden zijn aangewezen te realiseren. Pas wanneer daadwerkelijk is gebleken dat de doelen om wat voor reden dan ook niet haalbaar zijn, bestaat er – zoals onder andere in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord staat vermeld – een aantal momenten waarop de doelen bijgesteld kunnen worden. De drie momenten waarop de instandhoudingsdoelstellingen kunnen worden geëvalueerd en zo nodig kunnen worden bijgesteld (zie ook Nota van Antwoord, paragrafen 3.4 en 3.14):

- bij de definitieve aanwijzing;
- bij het opstellen van het beheerplan;
- bij de geplande evaluatie in 2015.

Ecologische samenhang en belangenafweging

De afweging tussen economie en ecologie moet zodanig plaatsvinden dat de gunstige staat van instandhouding van de habitattypen en soorten waar het gebied voor is aangewezen niet in gevaar komt. De situatie kan zich voordoen dat in een bepaald gebied een aantal habitattypen of soorten voorkomt, waarvoor geen instandhoudingsdoelstellingen zijn vastgesteld. Er is dan de inschatting gemaakt dat het betreffende habitatype of de betreffende soort weliswaar marginaal in het gebied aanwezig is, maar dat het gebied op termijn geen bijdrage kan leveren aan de instandhouding van het habitatype of de soort. Ook bij de formulering van een doel voor vogels is bepalend of het gebied een relevante bijdrage aan het realiseren van het landelijke doel levert of kan gaan leveren (zie ook paragraaf 3.11 van de Nota van Antwoord). Voor elk specifiek gebied komt het erop neer dat de instandhoudingsdoelstelling van een bepaald habitatype of bepaalde soort alleen in samenhang kan worden gezien met de instandhoudingsdoelstelling op landelijk niveau en in andere Natura 2000-gebieden. Dat betekent dat er weliswaar landelijk per soort of per habitatype naar een gunstige staat van instandhouding moet worden gestreefd, maar dat deze situatie niet in elk gebied afzonderlijk hoeft te worden nagestreefd. Binnen dit kader kan ook rekening worden gehouden met vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied en met regionale en lokale bijzonderheden.

Recreatie en toerisme

Beseft wordt dat Geleenbeekdal een belangrijk onderdeel uitmaakt van het Limburgse toeristische product. De soortenrijke broekbossen en natte graslanden zijn de belangrijkste trekpleisters voor toeristen. Het toeristische bedrijfsleven vindt dat de aard van het gebied zo moet blijven. In die zin is het belang van een adequaat natuurbeheer ook in het belang van een gezonde toeristische sector. In onder meer paragrafen 4.1.3 en 4.1.4 van de Nota van Antwoord is ingegaan op de ontwikkelingsmogelijkheden van bedrijven en de concurrentiepositie: afhankelijk van de bedrijfstak biedt de aanwezigheid van een Natura 2000-gebied dikwijls nieuwe mogelijkheden.

Dit specifieke gebied is een natuurgebied waar, ondanks de toeristische druk, natuurwaarden zich hebben kunnen handhaven of kunnen ontwikkelen. Niettemin is het door de ongunstige staat van instandhouding van habitattypen of soorten noodzakelijk om een herstelopgave te formuleren, zoals bijvoorbeeld geldt voor eiken-haagbeukenbossen, *heuvelland* (H9160B) en vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C) in dit betreffende gebied. Wanneer er een herstelverplichting is, dient bij de te nemen maatregelen rekening te worden gehouden met de vereisten op economisch, sociaal en cultureel gebied. Bij het formuleren van de instandhoudingsdoelstellingen is dat gedaan. Het afwegen van ecologie en economie gebeurt ook in het stelsel van vergunningverlening. Zie verder paragraaf 3.5 van de Nota van Antwoord. Dit gebied heeft een "sense of urgency" opgave voor watercondities. Dat betekent dat er op korte termijn maatregelen genomen zullen moeten worden, omdat herstel anders niet meer te realiseren zal zijn.

Complementaire doelen

De analyse van de implementatie van Natura 2000 in Nederland (Kamerstuk 32670 nr. 24) laat zien dat de bescherming van complementaire doelen onder het Natura 2000-regime niet expliciet door de Vogel- en Habitatrichtlijn wordt voorgeschreven. Daarom zullen deze doelen dan ook niet langer in de aanwijzingsbesluiten worden opgenomen.

Onderbouwing besluiten

In diverse ecologische rapporten³¹ en databanken zijn de natuurwaarden en vogelgegevens van Nederland beschreven. Het is voor de selectie of ecologische onderbouwing van een Natura 2000-gebied niet noodzakelijk dat de aanwezige natuurwaarden op kaart worden aangegeven. Wel wordt in paragraaf 4.4 van deze Nota van toelichting een globale, niet-uitputtende, omschrijving gegeven van de verspreiding van de habitattypen en soorten in dit gebied.

Het Natura 2000 doelendocument (2006) is één van de dragende beleidsdocumenten die aan de besluitvorming ten grondslag heeft gelegen. Het beleid zoals daar is uiteengezet, is bij de besluitvorming toegepast, maar het Natura 2000 doelendocument (2006) maakt géén onderdeel uit van het besluit. Met betrekking tot de vraag op welke wijze de gunstige staat van instandhouding voor een bepaald habitatype of een bepaalde soort kan worden bereikt, is er in de Nota van toelichting een uitgebreid overzicht opgenomen waarin alle gebieden staan vermeld waaraan voor het betreffende habitatype of de betreffende soort een doel is toegekend. Op deze wijze is na te gaan hoe de landelijke opgave over het Natura 2000-netwerk is verdeeld. Het is echter een indicatieve vermelding, want het is niet de bedoeling in deze aanwijzing een besluit te nemen over de instandhoudingsdoelstellingen van andere gebieden.

Kernopgaven

In paragraaf 1.3.4 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat de kernopgaven een belangrijk hulpmiddel zijn bij de focus en eventuele prioritering binnen de Natura 2000-beheerplannen. Ze beschrijven de belangrijkste behoud- en herstelopgaven per Natura 2000-landschap en zijn in het Natura 2000 doelendocument (2006) toebedeeld aan gebieden. Het toevoegen van de kernopgaven aan de Nota's van toelichting bij de definitieve aanwijzingsbesluiten heeft geen meerwaarde, omdat die informatie is opgenomen in het Natura 2000 doelendocument (2006). De kernopgaven zijn in deze procedure dan ook niet aan inspraak onderhevig.

Ambitieniveau van de instandhoudingsdoelstellingen

Indien een soort of habitatype landelijk in een ongunstige staat van instandhouding verkeert, betekent dit niet automatisch dat in alle gebieden waar de betreffende waarde voorkomt hiervoor een hersteldoelstelling moet worden geformuleerd. In de Natura 2000 contourennotitie (2005) en het Natura 2000 doelendocument (2006) staan de hoofdlijnen voor het formuleren van de Natura 2000 doelen uitgewerkt. Daarmee is het Europese kader toegespitst op de Nederlandse situatie. Per gebied zijn er gebiedsdoelen opgesteld. Deze richten zich op de kwaliteit en oppervlakte van het habitatype of van het leefgebied van een soort. Voor soorten wordt daarnaast een doel gesteld voor de gewenste populatie. Voor sommige soorten en vrijwel alle vogels zijn hierbij richtinggevend aantal genoemd. Deze dienen als (minimale) draagkracht voor het leefgebied binnen de begrenzing van het gebied. In het geval van herstel is de uitwerking van de landelijke doelen middels het principe van "strategisch lokaliseren" bepaald. Dat wil zeggen dat de herstelopgave is neergelegd in de gebieden waar de meeste potentie is om het habitatype of het leefgebied van de soort te verbeteren. Voor verspreid voorkomende habitattypen en soorten is het niet mogelijk om de landelijke doelstellingen alleen binnen het Natura 2000-netwerk te realiseren. Opgaven buiten het Natura 2000-netwerk worden via ander natuurbeleid gerealiseerd, zoals de Flora- en faunawet en de Ecologische Hoofdstructuur. Voor een aantal habitattypen is in het Natura 2000 doelendocument de expliciete keuze gemaakt om niet te streven naar een gunstige staat van instandhouding (Natura 2000 doelendocument (2006), pagina 138).

Bij de evaluatie in 2015 worden zowel de ambities van de gebiedsdoelen als de landelijke instandhoudingsdoelstellingen tegen het licht gehouden en wordt bekeken of bijstelling nodig is.

Monitoring

Het ministerie van Economische Zaken (EZ) is verantwoordelijk voor de periodieke algemene rapportages aan de Europese Commissie en voor de monitoring van de staat van instandhouding van soorten en habitattypen op landelijk niveau. Het ministerie van EZ zorgt voor een landelijk monitoringssysteem. De

³¹ Zie voor een overzicht van de bronnen onder andere Ministerie van LNV (2007): Nota van Antwoord. Inspraakprocedure aanwijzing Natura 2000-gebieden, bijlage 3. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

gebiedsgerichte monitoring zal plaatsvinden op basis van de monitoringsparagraaf in de beheerplannen waarin ook rollen en verantwoordelijkheden zijn uitgewerkt. Voor zowel de landelijke als de gebiedsgerichte monitoring wordt momenteel - in samenhang - een programma van eisen ontwikkeld in overleg met het betrokken bevoegd gezag (ministerie van EZ, ministerie van Infrastructuur en Milieu, ministerie van Defensie en de provincies (Interprovinciaal Overleg)). Zie ook paragraaf 1.5.1 van de Nota van Antwoord.

Nulsituatie of uitgangspunt

In paragraaf 3.18 van de Nota van Antwoord staat vermeld dat bij het vaststellen van de gebiedsdoelen niet is uitgegaan van een bepaald referentiejaar, zoals het moment van aanwijzing als Vogelrichtlijngebied of aanmelding als Habitatrictlijngebied. Als uitgangspunt geldt echter wel dat er geen verslechtering mag optreden ten opzichte van 2004, het moment waarop door Brussel de communautaire lijst met Habitatrictlijngebieden is vastgesteld. Bij het vaststellen van de doelen is gekeken naar de staat van instandhouding van de betreffende soort of het habitatype op landelijk niveau. Ook is gekeken naar de (minimaal) benodigde oppervlakte leefgebied en/of habitatype om een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau te realiseren.

Die (landelijke) staat van instandhouding vormde mede de basis voor vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen voor soorten en/of habitatypes per gebied. In de Nota's van toelichting bij de besluiten is aangegeven of voor een soort of habitatype in een concreet gebied een behoud- of herstelopgave geldt. Zo is bijvoorbeeld een behoudopgave geformuleerd als er onevenredige maatregelen nodig zouden zijn om het gebied een grotere bijdrage te laten leveren.

Realisatietermijnen

Zoals in paragraaf 3.16 van de Nota van Antwoord wordt gesteld, zijn termijnen onmisbaar om de realisatie van doelen te plannen. Deze planningen zijn grotendeels afhankelijk van regionale en zelfs lokale omstandigheden. Daardoor zijn de op te stellen beheerplannen de aangewezen plaats voor het bepalen van de realisatietermijnen. Om die reden is ervan afgezien realisatietermijnen in de aanwijzingsbesluiten op te nemen.

Flankerend beleid

In paragraaf 5.8 van de Nota van Antwoord staat als uitgangspunt geformuleerd dat de instandhoudingsdoelstellingen met behulp van bestaande budgetten worden gerealiseerd. De "bestaande budgetten" waaruit realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gefinancierd moet worden, zijn grotendeels opgenomen in het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en de financiële middelen voor de bestrijding van verdroging in de zogenoemde TOP-lijst gebieden³². Daarnaast is ook het bestaande beheerbudget voor Staatsbosbeheer een financieringsbron voor de instandhoudingsdoelstellingen. Waar de Natura 2000-instandhoudingsdoelstellingen gekoppeld zijn aan waterkwaliteit kunnen de additionele kosten worden gefinancierd via het spoor van de Kaderrichtlijn Water. Veel subsidiemogelijkheden voor inrichting en (agrarisch) natuurbeheer zijn met het ILG onder verantwoordelijkheid van de provincies gekomen. Daartoe behoren de maatregelen die vallen onder het Subsidiestelsel Natuur- & Landschapsbeheer (vanaf 2010) en de provinciale subsidieregelingen zoals de Subsidieregeling Kwaliteitsimpuls Natuur en Landschap (SKNL). Verder is er in het kader van het LIFE+-programma vanuit de Europese Commissie geld beschikbaar voor overheden en NGO's voor co-financiering van de ontwikkeling, implementatie, monitoring, evaluatie en communicatie van het Europees milieu- en natuurbeleid en van wetgeving op dit gebied, bijvoorbeeld voor projecten die gericht zijn op maatregelen voor behoud en herstel van Natura 2000-waarden.

4.2 SPECIFIEKE REACTIES OVER DE INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

Een inspreker is van mening dat het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal een grote potentie heeft voor het habitatype beken en rivieren met waterplanten, waterranonkels (H3260A). Vanwege de landelijke ongunstige staat van instandhouding en de landelijke opgave voor uitbreiding en herstel verzoekt de inspreker het habitatype toe te voegen.

³² De door de provincies opgestelde lijsten met gebieden die in het kader van het verdrogingsbeleid met voorrang worden aangepakt.

De zienswijze heeft niet geleid tot wijziging van het besluit. In afwijking van de aanmelding is voor het gebied geen doel opgenomen voor het subtype beken en rivieren met waterplanten, *waterranonkels* (H3260A), zoals ook in het ontwerpbesluit reeds vermeld staat. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar bijlage B.1.

Een inspreker is van mening dat grote fluctuaties in grondwater en langdurige, frequente of zomer overstromingen met eutroof beekwater funest zijn voor de doelstelling van de habitattypen kalkmoerassen (H7230) en vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C). Dit baart de inspreker zorgen omdat de waterkwaliteit negatief beïnvloed wordt door volgens de inspreker de landbouwinvloeden, rioolwaterzuiveringen en -overstorten en een groot verstedelijkt verhard oppervlak. De inspreker geeft aan dat de habitattypen gebaat zijn bij een meanderende en verondiepte Geleenbeek die minder verdroging veroorzaakt, anderzijds neemt daarmee de kans op ongewenste overstroming toe. De inspreker wenst dat dit meegenomen wordt bij de toelichtingen van de habitattypen, waarbij de inspreker wijst op de noodzaak dat deze problematiek nauwer wordt afgestemd op de Kaderrichtlijn Water en het Waterschap Roer en Overmaas.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Hoewel slechte waterkwaliteit de genoemde habitattypen negatief beïnvloedt, is het niet nodig dit in de toelichting op de doelen te noemen. De habitattypen worden namelijk door veel meer factoren beïnvloed. Dit komt allemaal aan de orde tijdens het beheerplanproces. In het beheerplan zullen ook de maatregelen, die nodig zijn voor de realisatie van de doelstellingen van de habitattypen, uitgewerkt worden. Het aanwijzingsbesluit is hiervoor niet het geëigende instrument. In het beheerplan zal ook de relatie met de Kaderrichtlijn Water aan de orde komen.

Enkele insprekers zijn van mening dat voor de instandhoudingsdoelstelling van de nauwe korfslak (H1014) naast behoud gekozen moet worden voor uitbreiding van de populatie. De insprekers wijzen op de kwetsbaarheid van de habitatsoort: de nauwe korfslak komt in Geleenbeekdal nog slechts op één plek voor en het is tevens de enige vindplaats van de soort buiten de duinen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Het betreft inderdaad een kleine en kwetsbare populatie in dit gebied. De landelijke instandhoudingsdoelstelling van deze soort is echter gericht op behoud van zowel het leefgebied als de populatie. De landelijke doelstelling wordt nader toegelicht in bijlage B.4.2 van de Nota van toelichting. De gebiedsdoelstelling van Geleenbeekdal sluit aan op de landelijk doelstelling.

Een inspreker verzoekt de instandhoudingsdoelstelling voor de zeggekorfslak (H1016) te veranderen in "uitbreiding omvang leefgebied en verbetering kwaliteit leefgebied", wat in overeenstemming is met de landelijke doelstelling voor de soort. Deze hogere ambitie is volgens de inspreker reëel in Geleenbeekdal omdat voor vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen (H91E0C), de ideale biotoop voor de zeggekorfslak, een uitbreidingsdoelstelling geldt. De inspreker meent overigens dat deze hogere ambitie noodzakelijk is daar het Geleenbeekdal het belangrijkste gebied is voor de soort in Limburg en er verder geen gebieden zijn waarvoor een uitbreidingsdoelstelling voor de soort is geformuleerd. Daarnaast wijst de inspreker op de toelichting vermeld onder bijlage B.3 van het ontwerpbesluit waarin wordt toegelicht dat de gebiedsdoelstelling afwijkt op de aspecten omvang en kwaliteit leefgebied van de landelijke doelstelling omdat uitbreiding van het voor de zeggekorfslak geschikte leefgebied hier niet reëel is en het aanwezige leefgebied van voldoende kwaliteit is. De inspreker acht dit verwarrend, omdat in de instandhoudingsdoelstelling in het Geleenbeekdal wel gericht is op verbetering van het leefgebied en verzoekt daarom deze onduidelijkheid weg te nemen.

De zienswijze heeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Aangezien de matig ongunstige staat van instandhouding van deze soort op het aspect leefgebied voornamelijk betrekking heeft op de kwaliteit is de landelijke doelstelling gewijzigd en luidt de landelijke doelstelling op dit aspect: "behoud omvang en verbetering kwaliteit leefgebied". De gebiedsdoelstelling van Geleenbeekdal sluit aan op de landelijke doelstelling. Hierdoor is de tekst onder B.3 komen te vervallen. Het gebied biedt potentie voor verbetering van de kwaliteit van het leefgebied, welke onder druk staat door onder andere ontwatering en vermessing.

Een inspreker verzoekt de gaffellibel (H1037) toe te voegen aan het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal, omdat het gebied potentie biedt voor deze habitatsoort.

De zienswijze is niet overgenomen. De gaffellibel is in dit gebied waargenomen in 1995 (één mannetje) en 1996 (één mannetje en één vrouwtje). Ondanks geregeld onderzoek is de soort hier sindsdien niet meer waargenomen. De potentie van het gebied voor een bestendige populatie van de gaffellibel wordt bovendien laag ingeschat.

5 REACTIES OVER DE RECHTSGEVOLGEN

Er wordt door diverse insprekers gewezen op het feit dat de gevolgen van het huidig gevoerde natuurbeleid een onevenredige belasting vormen voor de agrarische ondernemers in de nabijheid van het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal. Men stelt dat het onmogelijk is om op basis van de stukken te bepalen wat de gevolgen van de aanwijzing zijn voor de individuele bedrijfsvoering. De scheiding in tijd tussen het aanwijzingsbesluit en het beheerplan wordt daarvoor verantwoordelijk gehouden. Daarnaast worden er veel opmerkingen gemaakt en vragen gesteld over de diverse facetten van bestaand gebruik, de externe werking, de relatie met het toetsingskader Ammoniak en Natura 2000, de relatie met de Kaderrichtlijn Water en de relatie met bestemmingsplannen en andere ruimtelijke plannen. Enkele insprekers wijzen er op dat 1 oktober 2005 (de inwerkingtreding van de Natuurbeschermingswet 1998) niet als peildatum voor bestaand gebruik kan dienstdoen.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Externe werking

Het is moeilijk aan te geven wat de precieze omvang van de externe werking van een bepaalde activiteit is. In paragraaf 4.3 van de Nota van Antwoord staat dat dit afhangt van de aard van de activiteit zelf, de intensiteit ervan en de gevoeligheid van de aanwezige habitattypen en soorten. Het valt op voorhand dus niet te zeggen of er beïnvloeding plaatsvindt. Dat betekent dat wanneer niet uitgesloten kan worden dat een Natura 2000-gebied door een bepaalde activiteit wordt beïnvloed, er bekeken moet worden of er op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 een vergunningplicht voor een bepaalde activiteit aan de orde is. Het is dus evenmin aan te geven waar de externe werking van een bepaalde activiteit eindigt.

In het beheerplan zal duidelijkheid gegeven worden voor welke activiteiten een vergunningplicht aan de orde kan zijn. De afstand tussen de locatie van de activiteit en de te beschermen natuurwaarden is daarbij niet altijd doorslaggevend; het gaat er om of een bepaalde activiteit al dan niet de natuurlijke kenmerken van een Natura 2000-gebied, waar habitattypen en leefgebieden van soorten onderdeel van uitmaken, kan aantasten.

Rond de Natura 2000-gebieden wordt, volgens sommige insprekers, een beschermingszone ingesteld van 3.000 meter. Dat is echter niet van toepassing op de beoordeling van effecten op Natura 2000-gebieden. In het kader van de Interimwet ammoniak en veehouderij³³ werd in verband met de ammoniakdepositie een zone van 3.000 meter gehanteerd. Binnen die zone was de beïnvloeding door een veehouderijbedrijf van verzuringsgevoelig gebied nog meetbaar. Tot deze grens kon een vergunningplicht voor deze verzuringsgevoelige gebieden aan de orde zijn. Deze grens is inmiddels vervallen. Natura 2000 is gericht op de bescherming van de in het gebied voorkomende habitattypen en soorten. Een exacte grens waar de externe werking ophoudt, is in algemene zin niet aan te geven. Dit wordt van geval tot geval beoordeeld. Bepalend is dus niet de afstand, maar of er sprake kan zijn van verslechtering of significante verstoring van natuurwaarden in het betreffende gebied.

Beschermde natuurmonumenten

In de paragrafen 3.15, 4.6.4 en 4.6.9 van de Nota van Antwoord staat dat een belangrijk deel van de aan te wijzen Natura 2000-gebieden, zoals dit gebied, reeds onder de oude Natuurbeschermingswet als beschermd of als staatsnatuurmonument was aangewezen. Op grond van artikel 15a van de Natuurbeschermingswet 1998 vervalt een besluit tot aanwijzing van een beschermd natuurmonument zodra het gebied is aangewezen als Natura 2000-gebied en voor zover het beschermd natuurmonument binnen dat Natura 2000-gebied ligt. Dat betekent dat wanneer een deel van het beschermd natuurmonument buiten het Natura 2000-gebied ligt, de oude aanwijzing als natuurmonument voor dat gebiedsdeel van kracht blijft. Voor Vogelrichtlijngebieden was dit reeds aan de orde.

De instandhoudingsdoelstelling heeft, voor het deel van het Natura 2000-gebied waarop de aanwijzing als beschermd natuurmonument betrekking had, vanaf dat moment mede betrekking op de doelstellingen van dat beschermd natuurmonument ten aanzien van het behoud, herstel en de ontwikkeling van het

³³ Wet van 9 juni 1994, houdende tijdelijke regeling inzake de ammoniakdepositie veroorzaakt door veehouderijen (Interimwet ammoniak en veehouderij). Staatsblad 1994, nr. 634.

natuurschoon of de natuurwetenschappelijke betekenis. Bepalingen uit de aanwijzingen tot beschermd natuurmonument over natuurschoon, rust, stilte en over de natuurwetenschappelijke betekenis van het beschermde natuurmonument blijven gewoon van kracht en kunnen mede de inhoud van het beheerplan gaan bepalen. Zie voor verdere toelichting met betrekking tot beschermde natuurmonumenten paragraaf 5.5 Beschermde natuurmonumenten van de Nota van toelichting.

Bestaand gebruik: peildatum en vergunningplicht

Het aanwijzen van een Natura 2000-gebied leidt niet tot een verbod op het verrichten van bepaalde handelingen zoals fietsen, wandelen of het laten loslopen van de hond. In het aanwijzingsbesluit staat alleen voor welke waarden het gebied is aangewezen, welke instandhoudingsdoelstellingen gelden en wat de grens van het betreffende gebied is. In het besluit zelf is niet aangegeven of, en onder welke voorwaarden, een activiteit kan worden toegestaan.

Op grond van de huidige Natuurbeschermingswet 1998 geldt een vergunningplicht voor activiteiten in en om Natura 2000-gebieden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied kunnen verslechteren of een significant verstorend effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

In de wet is op deze vergunningplicht een uitzondering gemaakt voor bestaand gebruik. Bestaand gebruik is als gevolg van de wijziging van de Natuurbeschermingswet 1998 door de Crisis- en herstelwet altijd vergunningvrij, tenzij het gebruik een project is dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van een Natura 2000-gebied, maar dat afzonderlijk of in combinatie met andere projecten of plannen significante gevolgen kan hebben voor het desbetreffende Natura 2000-gebied. De Natuurbeschermingswet 1998 omschrijft bestaand gebruik als *“gebruik dat op 31 maart 2010 bekend is, of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn bij het bevoegd gezag.”*

Om te voorkomen dat het bestaand gebruik de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert en dat er door bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen draagt het bevoegd gezag de verantwoordelijkheid dat er in het gebied passende maatregelen genomen worden. In het uiterste geval kan dit betekenen dat op last van het bevoegd gezag het bestaande gebruik wordt stilgelegd.

In het beheerplan zal het bestaande gebruik beschreven moeten worden en zal zo nodig aan voorwaarden worden gebonden.

Doorwerking aanwijzing in andere plannen

De verplichting om Natura 2000-gebieden aan te wijzen volgt direct uit de Habitatrichtlijn en uit de Vogelrichtlijn. Mede op basis van Europeesrechtelijke uitspraken kan er bij de selectie en bij de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend van ecologische criteria worden uitgegaan. Dat betekent in de praktijk dat de grenzen van deze gebieden zijn bepaald door het gebruik dat de betreffende planten- en diersoorten van het gebied maken. Terreindelen die van mindere kwaliteit zijn, kunnen deel uitmaken van Natura 2000-gebieden als herstel van die terreinen haalbaar is en als ze nodig zijn voor de realisatie van de instandhoudingsdoelstellingen. Daardoor zal de begrenzing van zo'n gebied niet in alle gevallen overeenkomen met de bestemming die in een vastgesteld bestemmingsplan aan het gebied is toegekend. In het uiterste geval zou dat kunnen betekenen dat een bepaalde bestemming die in een bestemmingsplan aan zo'n gebied rechtsgeldig is toegekend, toch niet gerealiseerd kan worden, omdat daarvoor geen vergunning op basis van de Natuurbeschermingswet 1998 kan worden verleend. In paragrafen 4.2 en 6.1 van de Nota van Antwoord wordt hierop verder ingegaan. Ook voor reconstructieplannen³⁴, provinciale waterplannen en waterbeheerplannen van de waterschappen geldt een gelijksoortige situatie. Het kan zijn dat dit soort plannen nog onvoldoende concreet zijn om ze op de gevolgen voor Natura 2000-gebieden te toetsen, maar

³⁴ Plannen op grond van de Wet van 31 januari 2002, houdende regels inzake de reconstructie van concentratiegebieden (Reconstructiewet concentratiegebieden). Staatsblad 2002, nr. 115.

op een gegeven moment zullen al deze plannen, al dan niet bij hun nadere uitwerking, bij het opstellen van beheerplannen afgestemd worden (zie ook paragraaf 6.3.2 van de Nota van Antwoord).

Relatie met stikstof

Stikstof is een groot probleem bij de implementatie van Natura 2000 en daarmee het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen. Van de 166 aangewezen natuurgebieden in Nederland zijn er 133 stikstofgevoelig. In Nederland wordt het probleem van stikstofdepositie op Natura 2000-gebieden zwaarder gevoeld dan in de ons omringende landen. Dat heeft te maken met het feit dat we in een dicht bevolkt land leven, waarin kwetsbare natuur en bijvoorbeeld (snel)wegen dicht bij elkaar liggen. Om de instandhoudingsdoelstellingen te kunnen realiseren moet de neerslag van stikstof uit vooral landbouw, verkeer en industrie minder worden.

Tegen die achtergrond is het steeds moeilijker vergunningen te verlenen voor nieuwe economische activiteiten die tot extra uitstoot van stikstof (kunnen) leiden in en rond de natuurgebieden. Projecten kunnen alleen doorgang vinden indien aangetoond kan worden dat er geen verslechtering van de kwaliteit van de habitats³⁵ optreden en de instandhoudingsdoelstellingen van een gebied niet in gevaar komen.

In het Natura 2000-gebied Geleenbeekdal is het habitattype kalkmoerassen (H7230) het meest gevoelig voor stikstof³⁶.

In 2007 is het toetsingskader ammoniak en Natura 2000 vastgesteld. Met behulp van dit toetsingskader konden provincies relatief eenvoudig beoordelen of er zich nieuwe bedrijven konden vestigen. In maart 2008 oordeelde de Raad van State dat dit toetsingskader onvoldoende zekerheid biedt over het behalen van de instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van deze uitspraak heeft de minister van het voormalig ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit de Taskforce Trojan ingesteld. Deze Taskforce heeft vervolgens een handreiking opgeleverd waarmee het bevoegd gezag maatwerk kan leveren bij de beoordeling van (nieuwe) activiteiten. Deze maatwerkoplossing bleek echter niet altijd werkbaar in de praktijk. Vervolgens is de commissie Huys gevraagd om een advies. Samengevat luidde dit advies dat er ruimte is voor economische ontwikkeling in Natura 2000 gebieden mits wordt zeker gesteld dat ecologische en economische doelen gelijktijdig en in samenhang worden beschouwd. Om dat uitgangspunt in de praktijk toepasbaar te maken is er gestart met de programmatische aanpak stikstof (PAS).

Duidelijk is dat het stikstofprobleem te groot is voor één partij. Essentie is dat de PAS in beeld brengt wat de bijdrage op verschillende niveaus (generiek, provinciaal, gebiedsgericht) en van verschillende sectoren (landbouw, verkeer, industrie) is aan de oplossing van het probleem. Onder oplossing verstaan we het geleidelijk maar onvermijdelijk omlaag brengen van de stikstofdepositie, waardoor de instandhoudingsdoelstellingen gerealiseerd kunnen worden, maar waarbij economische ontwikkelingen mogelijk blijven. Dit wil niet zeggen dat iedere economische ontwikkeling mogelijk blijft. Het incalculeren van ruimte voor economische ontwikkelingen (ontwikkelingsruimte) maakt onderdeel uit van de aanpak.

Meer informatie over de stand van zaken rond de PAS is te vinden op de website: <http://pas.natura2000.nl/>

Kaderrichtlijn Water

Geleenbeekdal maakt deel uit van het stroomgebiedbeheerplan voor de Maas dat in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld is. Natura 2000-gebieden zijn in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen als gebieden waar water een bijzondere bescherming behoeft. De in de stroomgebiedbeheerplannen opgenomen milieudoelstellingen en bijbehorende maatregelen moeten dan ook overeenstemmen met de doelen van Natura 2000. De afstemming van doelen en de weergave daarvan in het stroomgebiedbeheerplan beperkt zich tot die delen van de doelstellingen van Natura 2000 die een relatie hebben met de ecologische of chemische kwaliteit van het water.

³⁵ Het betreft zowel stikstofgevoelige habitattypen als stikstofgevoelige leefgebieden van Natura 2000-soorten.

³⁶ H.F. van Dobben, R. Bobbink, D. Bal en A. van Hinsberg, 2012. Overzicht van kritische depositiewaarden voor stikstof, toegepast op habitattypen en leefgebieden van Natura 2000. Wageningen, Alterra. Alterra-rapport

Het stroomgebiedbeheerplan wordt uitgewerkt in de provinciale waterplannen en in waterbeheerplannen van waterschappen. Daar waar in de afstemming strijdigheid kan ontstaan wordt maatwerk toegepast en wordt afhankelijk van de situatie de KRW of de Vogel- en Habitatrichtlijnen als richtinggevend genomen. Tot gebiedsspecifiek maatwerk behoort bijvoorbeeld de door de waterschappen opgestelde Gewenst Grond en Oppervlakte Water Regimes (GGOR's)³⁷.

Waar nodig zullen de lokale watervereisten en de daarvoor benodigde maatregelen verder worden uitgewerkt en in de Natura 2000-beheerplannen worden opgenomen.

Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 6.3.

Waterwinning

Zie ook Nota van Antwoord 4.5.2.

Natura 2000-gebieden nabij de grens

De aanwijzingsbesluiten (en ook de beheerplannen) worden opgesteld vanuit de nationale Natuurbeschermingswet. De Natuurbeschermingswet gaat echter niet over de grens heen. Er zal daarom een Nederlands beheerplan worden opgesteld dat enkel van toepassing is op het beschermde gebied op Nederlandse grond. Hierbij is samenwerking met het betreffende buurland een nadrukkelijk punt van aandacht. Zie ook Nota van Antwoord paragrafen 1.1.5 en 1.3.3.

Aangezien de Natuurbeschermingswet 1998 beperkt is tot Nederlands grondgebied, kan Nederland geen vergunningplicht worden opgelegd voor activiteiten die in een andere lidstaat plaatsvinden. Die andere lidstaat zal, volgens artikel 6 van de Habitatrichtlijn, zijn eigen nationale wetgeving moeten hanteren om te beoordelen of zo'n activiteit mogelijke gevolgen heeft voor een Nederlands Natura 2000-gebied. Andersom moet Nederland in het kader van een vergunningverlening een habitattoets uitvoeren, om te bepalen of activiteiten binnen onze landsgrenzen mogelijke effecten hebben op Natura 2000-gebieden in Duitsland of België. Zie ook Nota van Antwoord paragraaf 4.3.3.

³⁷ De te nemen maatregelen voor grondwater worden gebiedsspecifiek vastgesteld via het GGOR in het stroomgebiedbeheerplan dat opgesteld wordt naar aanleiding van de Kaderrichtlijn Water (EU-richtlijn voor waterkwaliteit).

6 REACTIES OVER DE RELATIE MET DE BEHEERPLANNEN

De wijze waarop de instandhoudingsdoelstellingen al dan niet verwezenlijkt moeten worden, wordt in vele zienswijzen aan de orde gesteld. Zo wordt in verschillende zienswijzen de wens uitgesproken om de plannen zo te ontwikkelen dat daardoor de aanwezige natuurwaarden zich kunnen verbeteren en voor de komende generaties behouden blijven. Er wordt gewezen op de diverse vormen van ongewenst gebruik van het gebied. In weer andere zienswijzen is men van mening dat bepaalde vormen van gebruik geen negatieve invloed op de natuurwaarden hebben en wordt bepleit dat het huidige landgebruik ongehinderd voortgang moet kunnen vinden. In een ander verband wordt er zorg uitgesproken over de bescherming van soorten als de zeggekorfslak (H1016) en het vliegend hert (H1083). Er wordt opgemerkt dat door de nationale procedure, waarbij eerst de gebieden worden aangewezen en doelstellingen worden geformuleerd en pas in een later stadium de beheerplannen worden opgesteld, aan sociaal-economische belangen voorbij wordt gegaan. Ook zou er in zijn algemeenheid onvoldoende duidelijkheid bestaan over het algehele ambitieniveau en de consequenties van de aanwijzing en het toekennen van instandhoudingsdoelstellingen. Tot slot geven verschillende insprekers aan betrokken te willen worden bij het opstellen van het beheerplan.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Volgorde aanwijzing en beheerplan

De Nota van Antwoord gaat in paragraaf 1.4 in op de relatie tussen de aanwijzingsbesluiten en de nog op te stellen beheerplannen. De onderbouwing van de keuze om niet gelijktijdig tot vaststelling van de instandhoudingsdoelstellingen en het beheerplan over te gaan wordt in paragraaf 1.4.1 van de Nota van Antwoord uiteengezet.

Een verbijzondering hierop vormen de gebieden waar de provincies het voortouw hebben voor het opstellen van de beheerplannen. Op verzoek van de provincies heeft de minister van LNV in het Algemeen Overleg met de Tweede Kamer van 13 februari 2008 toegezegd te wachten met het definitief maken van de aanwijzingsbesluiten voor die gebieden waarvoor de provincie voortouwnemer is en die daarvoor door de provincie zijn aangemeld ("koppelingsafpraak"). De provincies zijn voor deze gebieden eerst in de gelegenheid gesteld met de betrokken partijen in de gebieden concept-beheerplannen op te stellen op basis van de ontwerp-aanwijzingsbesluiten. Deze afspraak beoogde draagvlak te creëren voor de beheerplannen en de implementatie daarvan en meer inzicht te geven in de haalbaarheid en betaalbaarheid van de instandhoudingsdoelstellingen en de begrenzing. De besluitvorming over de definitieve aanwijzingsbesluiten van deze gebieden is daarom uitgesteld tot na 1 september 2009. Voor dit Natura 2000-gebied zijn daarover afspraken gemaakt met de minister van LNV. In het kader van de "koppelingsafpraak" hebben de provincies tot 1 september 2009 de mogelijkheid gehad om gebiedsspecifieke wijzigingsvoorstellen in te dienen die voortkwamen uit de opgestelde concept-beheerplannen. De wijzigingsvoorstellen zijn in samenhang met de zienswijzen en op eenzelfde manier zorgvuldig in overweging genomen. Bij brief van 26 januari 2010 zijn de provincies op de hoogte gebracht van hoe de minister voornemens is met de voorstellen van de provincies in het definitieve besluit om te gaan. Binnen het reguliere proces van de aanwijzing zijn alle overige zienswijzen behandeld.

Voor de gebieden waarvoor op 1 september 2009 nog geen concept-beheerplan was opgesteld, geldt dat evident nieuwe inzichten uit het beheerplanproces eveneens in het reguliere aanwijzingstraject zijn meegenomen, ook hier met inachtneming van de ingediende zienswijzen.

Beheerplan en bestaand gebruik

Het aanwijzingsbesluit legt - naast de begrenzing - de instandhoudingsdoelstellingen vast waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen geven op hoofdlijnen duidelijkheid over het ambitieniveau (zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage), in termen van "behoud" en "uitbreiding"/"verbetering" van de omvang en kwaliteit van betreffende aangewezen habitatype of leefgebied van een (vogel)soort. De uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstelling(en) uit het aanwijzingsbesluit, is een thema dat in een beheerplan thuishoort. Als er voor het realiseren van deze instandhoudingsdoelstellingen bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn, dan behoort dit ook in het beheerplan geregeld te worden. Dat kan betekenen dat er ook maatregelen buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied genomen moeten worden.

Zoals in paragrafen 1.5 en 4.2 van de Nota van Antwoord staat vermeld, kan bestaand gebruik een plaats in het beheerplan krijgen. Hierbij wordt zoveel mogelijk ruimte gelaten voor het continueren van bestaand gebruik, echter wel binnen de voorwaarden die de instandhoudingsdoelstellingen daaraan stellen. Uiteindelijk heeft het beheerplan een centrale rol als het gaat om de regulering van bestaand gebruik. In een beheerplan wordt concreet gemaakt hoe en op welke termijn de instandhoudingsdoelstellingen van het gebied gerealiseerd kunnen worden. Het beheerplan zal duidelijkheid verschaffen over de vereiste ecologische randvoorwaarden ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen en over de ruimtelijke samenhang met de omgeving. In het beheerplan zal dus ook aan de orde komen of bestaand gebruik (mogelijk onder voorwaarden) overeenkomstig het beheerplan kan worden uitgeoefend. Kan het bestaand gebruik niet overeenkomstig het beheerplan uitgeoefend worden en zorgt het bestaand gebruik ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van soorten in een Natura 2000-gebied verslechtert of dat er door het bestaand gebruik storende factoren optreden die gelet op de instandhoudingsdoelstellingen een significant effect kunnen hebben op de soorten waarvoor het gebied is aangewezen, dan moet het bevoegd gezag passende maatregelen treffen. Het bevoegd gezag kan dan de aanschrijvingsbevoegdheid gebruiken.

De opstellers van het beheerplan zullen onderling afstemmen hoe zij met bestaand gebruik om willen gaan en hoe zij dit in het beheerplan zullen opnemen. Mogelijk kan niet voor al het bestaand gebruik ten tijde van het vaststellen van het beheerplan worden bepaald wat het effect is op de instandhoudingsdoelstellingen. Voor deze gevallen zal dan een eventuele aanschrijving plaats moeten vinden indien blijkt dat er toch (significante) negatieve effecten zijn op de instandhoudingsdoelstellingen.

Jacht, wildbeheer en schadebestrijding worden gereguleerd door de bepalingen van de Flora- en faunawet. Dit betekent dat zienswijzen over dit onderwerp geen directe relatie hebben met de aanwijzing van Natura 2000-gebieden, maar met de bepalingen van de Flora- en faunawet. De huidige regels voor jacht en wildbeheer volgens de Flora- en faunawet zijn door de aanwijzing als Natura 2000-gebied niet gewijzigd. Over wildbeheer en schadebestrijding zijn afspraken gemaakt in het Faunabeheerplan. Zie verder paragraaf 6.4.2 van de Nota van Antwoord.

Betrokkenheid bij beheerplan

De wens om betrokken te worden bij het opstellen van het beheerplan en de diverse ideeën die daarover naar voren zijn gebracht, zoals over het tegengaan van erosie, zijn een goed signaal. De integrale benadering die het beheerplan voorstaat, kan alleen succesvol zijn bij voldoende betrokkenheid. Per gebied is één bevoegd gezag de zogenaamde voortouwnemer voor het opstellen van het beheerplan. Voor dit gebied is dat Provincie Limburg.

Het is aan de voortouwnemer om grondeigenaren, gebruikers, andere overheden en belanghebbenden of vertegenwoordigers te betrekken bij het beheerplan. Belanghebbenden kunnen natuurlijk ook zelf het initiatief nemen de voortouwnemer of hun vertegenwoordigers te benaderen. Het is niet uitvoerbaar verzoeken om betrokkenheid bij het beheerplan, zoals verwoord in een aantal zienswijzen, door te zenden aan de voortouwnemer.

7 REACTIES OVER SCHADE

In een groot aantal zienswijzen wordt erop gewezen dat er als gevolg van deze aanwijzing inkomens- en vermogensschade kan optreden. Men mist in het besluit een paragraaf over schade en het betalen van een schadevergoeding. Verder wordt aangevoerd dat bij het aannemen van de Habitatrictlijn de toezegging is gedaan dat de eigenaren en de gebruikers van de grond niet de financiële last van deze maatregelen hoeven te dragen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 biedt volgens de insprekers geen afdoende mogelijkheid voor compensatie. Verder zou de aanwijzing als Natura 2000-gebied een schending van het eigendomsrecht opleveren en in strijd zijn met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens. Ook de beperkingen van artikel 19d tot en met 19l en artikel 20 van de Natuurbeschermingswet 1998 zou een dermate zware verplichting opleveren dat het eigendom of het gebruikersrecht geen waarde van enige betekenis overhoudt. Er wordt in dit kader om een volledige schadeloosstelling gevraagd.

Met betrekking tot de hierboven genoemde argumenten worden de volgende opmerkingen gemaakt:

Schadevergoeding

Zoals in hoofdstuk 5 van de Nota van Antwoord over dit onderwerp staat vermeld, zijn in de aanwijzingsbesluiten geen aparte vergoedingsregelingen opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt namelijk voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998.

De aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Rol van het beheerplan bij schade

In de nog op te stellen Natura 2000-beheerplannen zal uiteindelijk worden bepaald wanneer en hoe de doelen gerealiseerd worden en welke maatregelen daarvoor noodzakelijk zijn. Pas op dat moment kan er een nauwkeurige kosteninschatting worden gemaakt. Er wordt grote waarde gehecht aan goede financiële dekking van de realisering van de doelen in de beheerplannen. Het bovenstaande houdt niet alleen in dat Nederland zich inspant om zoveel mogelijk habitattypen en soorten in een gunstige staat van instandhouding te houden of te brengen. Het betekent ook dat de compensatie van mogelijke inkomens- en vermogensschade van de betrokken eigenaren en gebruikers aan de orde dient te komen. Artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 is juist voor dit doel door de wetgever in de wet opgenomen en deze heeft gemeend daarmee een voldoende mogelijkheid voor nadeelcompensatie te bieden. Resolutie 2004/2164(INI) van het Europese Parlement over de financiering van Natura 2000, waarnaar verschillende keren in zienswijzen is verwezen, biedt dan ook geen grond voor de stelling dat artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998 onvoldoende compensatiemogelijkheden zou bieden.

Eigendomsrecht

Van schending van het eigendomsrecht en van strijdigheid met artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europese Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM) is geen sprake. Artikel 1, eerste lid, van het Eerste Protocol van het EVRM bepaalt dat alle natuurlijke rechtspersonen recht hebben op het ongestoord genot van hun eigendom en dat niemand van zijn eigendom zal worden beroofd, behalve indien sprake is van algemeen belang en met inachtneming van de voorwaarden neergelegd in de wet en in de algemene beginselen van het internationaal recht. De voorwaarden die worden gesteld aan het beheer van grond, die nodig is voor het realiseren van het Natura 2000-netwerk, leveren geen aantasting op van het recht van eigendom. De

bepaling uit het EVRM laat onverlet dat de Staat het recht heeft om die wetten toe te passen die noodzakelijk worden geacht om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang.

k 3324

Kopie ter kennisname

MINISTERIE VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg

Directie Natuur-, Milieu-
en Faunabeheer

NMF-90-3425

30 maart 1990

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied, bekend onder de naam "Kathagerbeemden" in de gemeente Nuth, gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis en mitsdien een natuurmonument is in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (St. 1967, 572);

dat het natuurmonument is gelegen op een ter plaatse steile noordhelling van het Geleenbeekdal en in het dal zelf, waardoor het wordt gekenmerkt door een groot hoogteverschil van 45 meter over een afstand van 150 meter;

dat het natuurmonument bestaat uit hellingbos, vochtige en schrale hooilandjes, moeras en open water, bron- en broekbos, een hellingveentje en rietveldjes;

dat door het hoogteverschil in aanzienlijke mate kwel optreedt aan de voet van de helling en in het laaggelegen broekbos;

dat in samenhang met en ten gevolge van de in het natuurmonument voorkomende verscheidenheid in milieu-omstandigheden een grote variëteit aan minder algemene tot zeldzame vegetatietypen voorkomt, waarvan sommige karakteristiek zijn voor de beekdalen in het lössgebied en waarvan er slechts weinige resteren in Nederland;

dat van deze vegetatietypen met name het Blauwgrasland, het Dotterbloemverbond en het Knopbiesverbond van belang zijn;

dat in het natuurmonument circa 350 plantesoorten voorkomen, waaronder minder algemene tot zeer zeldzame soorten;

dat in het natuurmonument een groot aantal soorten zwammen voorkomt, waaronder enkele zeer zeldzame;

dat het natuurmonument in ornithologisch opzicht van belang is als broedgebied voor diverse minder algemene vogelsoorten;

dat het natuurmonument voorts van belang is door het voorkomen van diverse soorten amfibieën en reptielen, alsmede een groot aantal weekdiersoorten;

[Handwritten signature]

dat het natuurmonument uit een oogpunt van natuurschoon van belang is door de grote afwisseling aan biotooptypen en landschapselementen en de grote hoogteverschillen in een relatief klein gebied;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen moeten worden begrepen de hiervoor genoemde kenmerken en waarden, maar ook de geologische, geomorfologische en hydrologische gesteldheid en de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende ten slotte, dat de bescherming van het natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gezien de beschikking van 31 maart 1989, no. NMF-89-778, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Kathagerbeemden";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Limburg ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte adviezen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

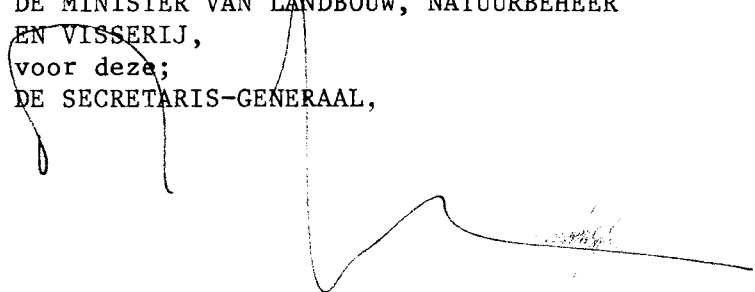
Gelet op artikel 7, in samenhang met artikel 9, van de Natuurbeschermingswet;

B E S L U I T :

- I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Kathagerbeemden", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Nuth, sectie C, nrs. 1929 ged., 2306, 2501 ged., 2504 t/m 2508, 2510, 2511 ged., 2512, 2513 ged., 2514, 2515, 2516, 3945 t/m 3947, 4462, 4513, 4514 ged., 4522, 4523 t/m 4525, 4527, 4531 t/m 4533, 4534 ged., 4535, 4536 ged., 4537, 4538, 4540, 4541 ged., 4551 ged., 4573 ged., 4574 ged., 4579 ged., 4580, 4721 ged. en 4722 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN159.
- II. Bij deze beschikking gaat een toelichting die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Staatscourant.

DE MINISTER VAN LANDBOUW, NATUURBEHEER
EN VISSERIJ,
voor deze;
DE SECRETARIS-GENERAAL,

TOELICHTING BEHORENDE BIJ BESCHIKKING NMF-90-3425

1. Inleiding

Het natuurmonument "Kathagerbeemden" is gelegen in het noord-oostelijk deel van de gemeente Nuth, bij Vaesrade. Het heeft een oppervlakte van ca 25 ha.

Het gebied is gelegen op de ter plaatse steile noordhelling van het Geleenbeekdal en in het beekdal zelf. Het terrein is zeer geaccidenteerd: over een afstand van 150 meter komt een hoogteverschil voor van ca 45 meter. Als gevolg van dit hoogteverschil treedt er aanzienlijke kwel op aan de voet van deze helling en in het laaggelegen broekbos.

Het natuurmonument wordt doorsneden door de Geleenbeek.

Rondom het natuurmonument, dat bestaat uit hellingbos, vochtige, schrale hooilandjes, moeras en open water, bron- en broekbos, een hellingveentje en enkele rietveldjes, is een aantal landbouwpercelen gelegen, veelal in gebruik als weiland en/of boomgaard.

Het natuurmonument wordt omsloten door de weg Kathagen - Vaesrade, de Vaesraderweg, de Naanhofferweg en de Naanhofsweg. Het gebied is zeer ontoegankelijk, er is slechts één openbaar voetpad, het Kathagendervoetpad, dat grotendeels langs de noordrand van het natuurmonument loopt.

In de Kathagerbeemden komt een grote variëteit aan biotopen voor, die karakteristiek zijn voor de beekdalen in het lössgebied en waarvan er nog maar weinig resteren in Nederland.

In het natuurmonument is een, vermoedelijk uit de middeleeuwen daterende, terp gelegen, die begroeid is met bos.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis

2.1. flora en vegetatie

In het natuurmonument voorkomende belangwekkende vegetatietypen zijn:

- Elzenbroekbossen, deels gevoed door kwel.
- Zeer vochtige hooilanden, eveneens deels gevoed door kwel.
- Hellingveen.
- Eiken-haagbeukenbos.
- Beuken-Eikenbos
- Populierenbos.

In het Elzenbroekbos komen als meest zeldzame plantesoorten voor Hangende zegge (komt alleen nog voor in broekbos in Zuid-Limburg), Zwarte rapunzel en Verspreidbladig goudveil.

De vochtige hooilanden zijn te karakteriseren als Blauwgrasland en deels als Dotterbloemgrasland, met o.a. Breedbladige en Gevlekte Orchis, en Moerasspireaterreinen.

Het hellingveentje wordt gerekend tot het Knopbiesverbond, een vegetatietype dat in Nederland aanzienlijk zeldzamer is dan Blauwgrasland. In dit hellingveentje komen de meest zeldzame plantesoorten voor, t.w. Gele zegge (één van de vijf vindplaatsen na 1950 in Nederland), Schubzegge (enige vindplaats in Nederland) en Parnassia (één van de twee vindplaatsen in Limburg).

In het totaal zijn er 19 Carex-soorten gevonden, hetgeen uitzonderlijk veel is gezien de relatief geringe oppervlakte van het natuurmonument.

Het totaal aantal plantesoorten bedraagt ca 350.

Het natuurmonument kent een grote rijkdom aan zwammen, waaronder enkele zeer zeldzame soorten.

2.2. fauna

Ook in ornithologisch opzicht is het natuurmonument van betekenis. Als broedvogel komen onder meer voor Dodaars, Zomertaling, Ransuil, Bosuil, IJsvogel, Groene specht, Grote en Kleine bonte specht, Grote gele kwikstaart, Wielewaal, Bosrietzanger, Grasmus, Grauwe vliegen-vanger, Roodborsttapuit, Paapje, Gekraagde roodstaart en Geelgors. Van de zoogdieren kunnen worden genoemd Steenmarter, Dwergvleermuis en Rosse vleermuis.

Van de amfibieën en reptielen worden aangetroffen Kleine groene kikker, Alpenwatersalamander, Levendbarende hagedis en Hazelworm. Vermeldenswaard is het voorkomen van de Driedoornige stekelbaars. In het natuurmonument komen 45 soorten Mollusken (Weekdieren) voor, waarvan twee soorten voor Nederland zeer zeldzaam zijn; één van deze twee is tot nu toe alleen bekend van de Kathagerbeemden.

3. Natuurschoon

Uit een oogpunt van natuurschoon is het natuurmonument van belang door de grote afwisseling aan biotooptypen en landschapselementen en de grote hoogteverschillen in een relatief klein gebied.

4. Begrenzing

De begrenzing van het natuurmonument is bepaald aan de hand van de aanwezigheid van belangrijke natuurwetenschappelijke waarden. Voor de exacte begrenzing wordt verwezen naar de bij de beschikking behorende kaart BN159.

5. Bescherming krachtens andere instrumenten

In het op 19 februari 1987 vastgestelde streekplan Zuid-Limburg vallen de Kathagerbeemden grotendeels in de verwevingscategorie "Natuur 1, Landschap 1, Recreatie en Toerisme 2". Dit houdt in, dat het beleid in dit gebied gericht is op het handhaven en/of ontwikkelen van een grote dichtheid en variatie van natuurwaarden. Daarnaast dient het beleid zich ook te richten op behoud en herstel van samenhangende cultuurhistorische waarden met de daarbij behorende visueel-ruimtelijke verscheidenheid. Extensieve vormen van recreatie en toerisme worden eveneens tot het beleid in dit deelgebied gerekend.

Voor het natuurmonument is het bestemmingsplan Buitengebied van de gemeente Nuth (vastgesteld op 13 april 1982) van kracht. De bestemmingen zijn als volgt:

- gedeelte ten zuiden van de Geleenbeek:
het moerasbos heeft de bestemming "bosgebied";

- het daaraan grenzende agrarische gebied heeft de bestemming "agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden";
- gedeelte ten noordoosten van de Geleenbeek:
het moerasgebied en de schrale hooilanden hebben de bestemming "natuurgebied" met een kleine enclave "agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden";
de eromheen liggende percelen hebben de bestemming "agrarisch gebied met hoge landschappelijke waarden".

Het bestemmingsplan biedt bescherming uit een oogpunt van ruimtelijke ordening. De voorschriften ten aanzien van de bestemmingen hebben vooral betrekking op ruimtelijke ingrepen. De onder deze bestemmingen opgenomen aanlegvergunningstelsels zijn beperkt en hebben geen betrekking op beheersactiviteiten.

Bovendien biedt het bestemmingsplan geen mogelijkheden om een actief beheer te regelen, in tegenstelling tot artikel 14 van de Natuurbeschermingswet, dat de mogelijkheid opent tot het vaststellen van een beheersplan.

6. Gebruik en rechtsgevolgen

6.1. gebruik en beheer

Het gebruik in het natuurmonument beperkt zich hoofdzakelijk tot de rondom het bronbos gelegen percelen. Deze zijn voor een deel in beheer bij het Instituut voor Natuurbeschermingseducatie (IVN), afdeling Nuth, en de Stichting Instandhouding Kleine Landschapselementen (IKL), die een aantal hooilandjes jaarlijks maaien, het maaisel afvoeren en verbranden op brandplaatsen buiten de hooilanden.

Temidden van deze hooilandjes is een wildakker aangelegd, die tot 1988 jaarlijks werd bemest en ingezaaid met diverse gewassen zoals maïs en koolzaad. Tevens staat op dit perceel een hoogzit t.b.v. de jacht op o.m. vossen en uitgezette fazanten.

In het open water midden in het natuurmonument wordt af en toe gevestigd door enkele particulieren. In het moerasgebied is een graafmachine achtergebleven. Met deze machine wordt sporadisch en over een kleine oppervlakte nog gegraven. Het gebied is niet vrij toegankelijk voor wandelaars.

Het traject van de Geleenbeek is door het waterschap Roer en Overmaas verbeterd. Dit houdt o.m. in dat twee schouwpaden van ca 3 meter breedte op verhoogde dijken zijn aangelegd met wisselende hellingshoek. Aan de waterzijde van deze dijken zijn inmiddels knotbomen (vnl. Eik en Es) aangeplant. Aan de zuid- en westzijde van de beek is een tijdelijke werkstrook van ca. 15 meter aangelegd, hetgeen een zware aantasting van het ter plaatse aanwezige broekbos betekende. Deze strook is inmiddels heringeplant met Zwarte els, Schietwilg en Grauwe wilg. Over de afwerking van de beek is overleg gepleegd tussen het waterschap en het consulentenschap Natuur-, Milieu- en Faunabeheer in Limburg met betrekking tot de mogelijkheden tot natuurtechnische afwerking en vermindering van de nadelige effecten van de werkzaamheden.

Voordeel van de beekverbetering is, dat de kans op overstroming met het sterk vervuilde water van de Geleenbeek tot het verleden behoort. In het agrarisch gebied ten zuidwesten van de Vaesraderweg zijn

- Het verrichten van andere handelingen die wijziging of intensivering van het sinds jaar en dag bestaande grondgebruik beogen of ten gevolgen kunnen hebben.
- Het uitoefenen van de jacht, met uitzondering van de jacht op basis van thans lopende jachthuurcontracten.
- Het beoefenen van buitensporten als motorsport, het houden van wedstrijden en races, het crossen met motorvoertuigen, bromfietsen of fietsen, paardrijden, kleiduivenschietsen e.d.

Het aanvragen van een vergunning dient krachtens artikel 13, eerste lid, van de Natuurbeschermingswet, per aangetekende brief aan de Minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij te geschieden.

6.3. rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden om, zonder ontheffing, een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument ofwel de recreanten en geldt niet voor de eigenaar en de gebruiker en hun huisgenoten. Met behulp van artikel 16 kan tegen het eventueel verrichten van bovengenoemde schadelijke handelingen door bezoekers worden opgetreden.

6.4. rechtsgevolgen ex artikel 14

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, telkens voor een periode van maximaal drie jaar, voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan opstellen, dat het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft.

Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan neergelegde handelingen geen vergunning vereist. Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en de gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument. Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

Het ligt in de bedoeling voor het onderhavige natuurmonument beheersplannen op te stellen.

Bij het toekomstig beheer zal de nadruk dienen te liggen op behoud, herstel en ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke waarden, waarbij met name moet worden gedacht aan de grote mogelijkheden die de sterke variatie in het abiotisch en biotisch milieu biedt. Gewenst zijn, globaal bezien, de volgende beheersmaatregelen:

enkele paardestallen, een buitenmanege en bijgebouwtjes van woningen aangelegd. Gedeeltelijk liggen deze in het natuurmonument. Plaatselijk worden steilranden sterk vernield door intensieve betreding door voornamelijk paarden. In het natuurmonument, met name aan de bovenzijde van de steile hellingen aan de rand van de bebouwing, is in het verleden puin en huisvuil gestort, hetgeen een belemmering van de natuurlijke ontwikkelingen ter plaatse betekent.

6.2. rechtsgevolgen ex artikel 12

Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is het verboden zonder vergunning handelingen te verrichten of te gedogen die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van een beschermd natuurmonument. Onder de werking van dit artikel vallen niet alleen schadelijke handelingen die binnen het natuurmonument worden verricht, maar ook handelingen die buiten het natuurmonument plaatsvinden en die schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument. Hoewel het moeilijk is van tevoren exact aan te geven welke handelingen al dan niet schadelijk zullen zijn en derhalve vergunningplichtig, wordt om de gedachten enigszins te bepalen hierna een aantal handelingen opgesomd, die, gelet op hun gevolgen, vergunningplichtig kunnen zijn. In geval van twijfel is het raadzaam ter zake van een voorgenomen handeling het advies te vragen van de consulent Natuur, Milieu en Faunabeheer in Limburg. Onderstaande lijst is niet volledig.

- Bouwen in de zin van artikel 1 van de Woningwet.
- Het verrichten van handelingen die wijzigingen van de waterhuishouding, waterkwaliteit of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben, zoals het graven, verbreden, verdiepen, verleggen of dichten van watergangen of plassen, met uitzondering van werken welke zijn voorzien in de bestaande Keur van het waterschap.
- Plaatsen of aanleggen van voor verblijf geschikte, al dan niet aan hun oorspronkelijke gebruik onttrokken voertuigen, caravans of tenten.
- Leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen, installaties of apparatuur.
- Aanleggen of verharden van wegen, banen of parkeergelegenheden en het aanleggen van andere oppevlakteverhardingen van enige omvang.
- Ontgronden, bodem verlagen, ophogen, egaliseren, ontginnen, graven en woelen of andere verstoringen van de bodem.
- Opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, (vloei)-stoffen, produkten of materialen.
- Winnen van bosstrooisel of mos.
- Aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen zoals picknickplaatsen e.d.
- Het gebruik van meststoffen, chemische bestrijdingsmiddelen, groei- en stoorstoffen.
- Het dunnen, rooien, vellen en planten van bomen, houtopstanden en ander houtgewas of sierplanten, anders dan ten behoeve van het normale onderhoud.

- t.a.v. de bossen

Het populierenbos ten westen van de Geleenbeek zou moeten worden omgevormd naar een, van nature hier thuishorende, Elzenbroekbos. In het Elzenbroekbos zouden delen periodiek (1x per 7 à 10 jaar) teruggezet moeten worden.

In het Wilgenvloedbos rond het open water en in de drogere delen van het bos elders in het natuurmonument is vooralsnog geen specifiek beheer noodzakelijk.

De knotbomen op de grens van percelen en langs voormalige meanders van de Geleenbeek zouden ééns in de vijf jaar moeten worden geknot.

Dichtslibbende poelen zouden 1x per 6 jaar moeten worden opgeschoond.

- t.a.v. open water

Algehele verlanding zou moeten worden tegengegaan door 1x per 10 à 15 jaar uitbaggeren tot 1.50 meter diepte. Overigens is geen specifiek beheer noodzakelijk.

- t.a.v. de hooilanden

De hooilanden zouden jaarlijks in de nazomer moeten worden gemaaid; het maaisel dient buiten het terrein te worden verbrand. Waar nodig zou overmatige ontwikkeling van Riet moeten worden tegengegaan door 1x per jaar extra te maaien en te verbranden. Poelen zouden eens in de paar jaar moeten worden opgeschoond. Beschaduwning van poelen zou moeten worden voorkomen. Struikopslag zou moeten worden verwijderd.

Aan de ter plaatse van drassige plekken aangelegde knuppelpaden is enig onderhoud gewenst.

- t.a.v. overige delen van het natuurmonument

In de rietlanden zou enige struikopslag moeten worden verwijderd. Illegaal in het natuurmonument gestort puin en vuil en illegaal aangelegde bouwsel (zoals provisorische paardenstallen) zouden moeten worden verwijderd. Op de in het natuurmonument voorkomende steilranden plaatsvindende te intensieve bemesting en beweiding zouden moeten worden gestaakt.

Het is niet gewenst dat de langs de Geleenbeek aangelegde schouwpaden worden opengesteld voor het publiek.

7. Inlichtingen

De Consulent Natuur-, Milieu- en Faunabeheer in de provincie Limburg is gaarne bereid inlichtingen te geven over de toepassing van de Natuurbeschermingswet.

Het kantoor van de Consulent is gevestigd te Roermond, Swalmerstraat 52, 6041 CZ Roermond, telefoon 04750-96777.